

**PEDAGOJİK FORMASYON ALAN TARİH BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİ İLE EĞİTİM FAKÜLTESİ TARİH EĞİTİMİ
BÖLÜMÜ 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TARİHE DAİR
MERAKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Eda Koca

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİSİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim süresinden itibaren bir (1) ay sonra tezdten fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Eda
Soyadı : KOCA
Bölümü : Tarih Eğitimi Bilim Dalı
İmza :
Teslim Tarihi :18/07/2018

TEZİN

Türkçe Adı : Pedagojik Formasyon Alan Tarih Bölümü Öğrencileri İle Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Bölümü 5. Sınıf Öğrencilerinin Tarihe Dair Meraklarının Karşılaştırılması

İngilizce Adı : The Comparison Of Historical Topics Interests Of History Department Students Getting Pedagogic Formation To Fifth Class History Teaching Department Students Of Education Faculty

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

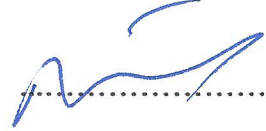
Eda Koca

28/06/2018

JURİ ONAY SAYFASI

Eda KOCA tarafından hazırlanan “Pedagojik Formasyon Alan Tarih Bölümü Öğrencileri ile Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Bölümü 5. Sınıf Öğrencilerinin Tarihe Dair Meraklarının Karşılaştırılması” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Tarih Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Nejla GÜNAY
Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Necdet HAYTA
Tarih Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Hasan IŞIK
İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 28/06//2018

Bu tezin Tarih Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, değerli bilgilerini esirgemeyerek benimle paylaşan, sabırla ve ilgiyle elinden gelenden fazlasını sunan, danışmanım Prof. Dr. Nejla GÜNEY’a teşekkürü bir borç biliyorum. Yine çalışmamda konu, kaynak ve yöntem açısından bana sürekli yardımda bulunarak yol gösteren kıymetli hocam Prof. Dr. Bahri ATA’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca araştırmamda “Tarih Merakı Görüşme Formu”nu kullanmama izin veren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Adnan ALTUN’a teşekkür ederim. “Tarih Merakı Görüşme Formu”nu yapmamda yardımcı olan Atatürk Üniversitesi Tarih Eğitimi Anabilim Dalında görevli Doç. Dr. Ramazan KAYA’ya ve Marmara Üniversitesi Tarih Öğretmenliği Bölümü Arş. Gör. Ahmet VURGUN’a teşekkürü bir borç biliyorum. Bununla birlikte tez çalışmamda bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen Doç. Dr. Orhan ÇINAR’a minnettarım.

Ayrıca tez dönemim boyunca, benden maddi manevi desteğini esirgemeyen kıymetli eşim başta olmak üzere aileme özellikle de sevgili kızım Elif Miray’a teşekkür ederim.

Eda KOCA

PEDAGOJİK FORMASYON ALAN TARİH BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİ İLE EĞİTİM FAKÜLTESİ TARİH EĞİTİMİ
BÖLÜMÜ 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TARİHE DAİR
MERAKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(Yüksek Lisans Tezi)

Eda Koca

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran, 2018

ÖZ

Bu tez çalışmasında Tarih Eğitimi Bölümü (Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi) öğrencileri ile Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü (Mezun ve Tarih Bölümü 4. Sınıf öğrencileri) öğrencilerinin tarihe dair merak ettikleri konuların açığa çıkarılması, bu meraka dair sebeplerinin ortaya konulması ve her iki öğrenci grubunun verdiği cevaplardan yola çıkarak bir karşılaştırma yapılması amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel bir yaklaşım olarak “durum çalışması deseni” kullanılmıştır. 154 öğretmen adayına uygulanan “Tarih Merakı Görüşme Formu” sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının siyasi ve askeri tarihe daha meraklı oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuç, her iki grubun da eğitimleri boyunca siyasi ve askeri olayları konu alan dersleri yoğun bir şekilde almaları ile açıklanabilir. Ayrıca öğrencilerin tarih açısından başarılı olarak nitelendirilen olayları daha çok merak ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir nokta ise tarihi karakter olarak kadınların merak konusu olmayışıdır. Bunun sebebinin ise tarih yazımından kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir. Her iki öğrenci grubunda da kapsam olarak oldukça geniş bilimsel merakın ağırlıkta olduğu görülmüştür. Son olarak çağdaş bir tarih öğretimi için yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun program ve kitapların hazırlanması ve öğretmenlerin de bu anlayış ile eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Tarih Merakı, Tarih Eğitimi Bölümü, Tarih Bölümü

Sayfa Adedi : 68

Danışman : Prof.Dr. Nejla GÜNAY

**THE COMPARISON OF HISTORICAL TOPICS INTERESTS OF
HISTORY DEPARTMENT STUDENTS GETTING PEDAGOGIC
FORMATION TO FIFTH CLASS HISTORY TEACHING
DEPARTMENT STUDENTS OF EDUCATION FACULTY
(M. S. Thesis)**

Eda KOCA

**GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
June, 2018**

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine, then to compare the historical topics which history teaching department students (Gazi University, Marmara University and Atatürk University) and history science department students (graduated or attending fourth class) who got pedagogic formation are curious about and finally to explain the reasons of differences between them, using data gathered. m“The case study pattern” is used as a qualitative approach in the study. “The history curiosity questionnaire” is conducted to 154 students. As a result of the study it is found out that the students are more curious about political and military topics. This result can be occurred because of the courses taken by students that focused more on such issues. Another result is that students are more curious about historically successful events. However, students are not curious about woman as a historical character. This finding might be a result of history writing. Meanwhile, it is found for both groups out that there is highly broad scientific curiosity in terms of history context. Finally, it can generally be recommended that history curriculum and history books should be prepared according to constructive education approach and teachers have to adapt themselves to this approach to build a contemporary history education.

Key Words : History curiosity, History teaching students, History science students
Page Number : 68
Supervisor : Prof. Dr. Nejla GÜNAY

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİSİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JURİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	3
1.5. Sınırlılıklar.....	3
1.6. Tanımlar	4
BÖLÜM II.....	5
KAVRAMSAL ÇEVRE.....	5
2.1. Merak.....	5
2.1.1. Algısal Meraklılık.....	7
2.1.2. Bilgisel Meraklılık	7
2.1.2.1. Özgün Merak,	7
2.1.2.2. Ayırıştırıcı Merak.....	8
2.2. Kişisel Bir Özellik Olarak Merak.....	8
2.3. Meraklı Bireylerin Sahip Olduğu Özellikler	10
2.4. Merak ve Öğrenme	11
2.5. Tarihsel Duyarlılık.....	12
2.6. Tarih Bilinci.....	13

2.7. Tarih Merakı	16
2.8. Tarih Merakının Sınıflandırılması	18
2.8.1. Bilimsel Tarih Merakı	19
2.8.1.1. <i>İkilemsel Merak</i>	19
2.8.1.2. <i>Sebep ve Sonucu Merak</i>	20
2.8.1.3. <i>Nasılı (Süreç) Merak</i>	20
2.8.1.4. <i>Gerçeği merak</i>	20
2.8.1.5. <i>Olasılığı Merak</i>	20
2.8.1.6. <i>Belirsizliği Merak</i>	20
2.8.1.7. <i>Ayrıntıları merak</i>	21
2.8.1.8. <i>Karşılaştırmalı merak</i>	21
2.8.1.9. <i>Problem çözücü merak</i>	21
2.8.2. Duygusal Merak	21
2.8.2.1. <i>Empatik Merak</i>	22
2.8.2.2. <i>Sempatik Merak</i>	22
2.8.2.3. <i>Antipatik Merak</i>	22
2.8.3. Sıradışı Merak	22
2.8.4. Önemli Merak	23
2.8.4.1. <i>Keşfedilen (Önemli) Merak</i>	23
2.8.4.2. <i>Aktarılan (Önemli) Merak</i>	23
2.8.5. Deneyimsel Merak	24
2.8.5.1. <i>Romantik/Hayalci (Deneyimsel) Merak</i>	24
2.8.5.2. <i>Realistik/Gerçekçi (Deneyimsel) Merak</i>	24
2.8.6. Sosyal Merak	24
2.9. İlgili Çalışmalar	24
BÖLÜM III	26
YÖNTEM	26
3.1. Araştırmanın Modeli	26
3.2. Çalışma Grubu	26
3.3. Veri Toplama Aracı	27
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi	27
BÖLÜM IV	29
BULGULAR VE YORUMLAR	29
4.1. Merak Edilen Tarihî Karakterler	29
4.2. Merak Edilen Tarihi Olaylar	32
4.3. Merak Edilen Tarihi Dönemler (Tarihler)	34
4.4. Merak Edilen Tarihi Mekânlar	36

4.5. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Karakterlere Dair Merakının Nedenleri.....	38
4.6. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Olaylara Dair Merakının Nedenleri.....	39
4.7. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Dönemlere Dair Merakının Nedenleri.....	40
4.8. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Mekânlara Dair Merakının Nedenleri.....	40
4.9. Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Karakterlere Dair Merakının Nedenleri	41
4.10. Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Olaylara Dair Merakının Nedenleri	41
4.11. Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Dönemlere Dair Merakının Nedenleri.....	42
4.12. Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Mekânlara Dair Merakının Nedenleri	42
4.13. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri ve Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin Tarihe Dair Merak Nedenlerinin Karşılaştırılması	43
4.13.1. Tarihi Karakteri Merak Etme Nedenleri	43
4.13.2. Tarihi Olayları Merak Etme Nedenleri	44
4.13.3. Tarihi Dönemleri Merak Etme Nedenleri.....	44
4.13.4. Tarihi Mekânları Merak Etme Nedenleri	45
4.14. Tarih Merakının Sınıflandırılmasına Dair Öğrenci Görüşleri.....	46
4.14.1. Bilimsel Merak	46
4.14.1.1. İkilemsel Merak.....	46
4.14.1.2. Sebep ve Sonucu Merak.....	46
4.14.1.3. Nasılı (Süreç) Merak.....	47
4.14.1.4. Gerçeği Merak	47
4.14.1.5. Olasılığı Merak.....	47
4.14.1.6. Belirsizliği Merak	48
4.14.1.7. Ayrıntıları Merak.....	48
4.14.1.8. Karşılaştırmalı Merak	48
4.14.1.9. Problem Çözücü Merak.....	48
4.14.2. Duygusal Merak	49
4.14.2.1. Empatik Merak.....	49
4.14.2.2. Sempatik Merak.....	49
4.14.2.3. Antipatik Merak.....	49
4.14.3. Sıra dışı Merak	49
4.14.4. Önemli Merak.....	50

4.14.4.1. <i>Keşfedilen (Önemli) Merak</i>	50
4.14.4.2. <i>Aktarılan (Önemli) Merak</i>	50
4.14.5. Deneyimsel Merak.....	50
4.14.5.1. <i>Romantik/Hayalci (Deneyimsel) Merak</i>	50
4.14.5.2. <i>Realist/Gerçekçi (Deneyimsel) Merak</i>	50
4.14.6. Sosyal Merak	51
BÖLÜM V	52
SONUÇ VE TARTIŞMA	52
KAYNAKLAR	56
EKLER	65
EK-1. Ölçek Kullanım İzni	66
EK-2. Tarih Merakı Görüşme Formu	67

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Ait Öğrenci Dağılımı	27
Tablo 2. Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Karakterler	29
Tablo 3. Tarih Eğitimi Bölümü (Gazi, Marmara ve Atatürk Üniversitesi) Merak Edilen Tarihi Karakterler	30
Tablo 4. Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar	32
Tablo 5. Tarih Eğitimi Bölümü (Gazi, Marmara ve Atatürk Üniversitesi) Merak Edilen Tarihi Olaylar	33
Tablo 6. Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin Merak Ettiği Tarihi Dönemler (Tarih)	34
Tablo 7. Tarih Eğitimi Bölümü (Gazi, Marmara ve Atatürk Üniversitesi) Merak Ettiği Tarihi Dönemler (Tarih)	35
Tablo 8. Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Merak Edilen Mekânlar	36
Tablo 9. Tarih Eğitimi Bölümü (Gazi, Marmara ve Atatürk Üniversitesi) Merak Edilen Mekânlar	37
Tablo 10. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Karakterlere Dair Merakın Nedenleri	38
Tablo 11. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Olaylara Dair Merakın Nedenleri	39
Tablo 12. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Dönemlere Dair Merakın Nedenleri	40
Tablo 13. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Mekânlara Dair Merakın Nedenleri	40
Tablo 14. Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Karakterlere Dair Merakın Nedenleri	41

Tablo 15. <i>Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Olaylara Dair Merakının Nedenleri</i>	41
Tablo 16. <i>Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Dönemlere Dair Merakının Nedenleri.....</i>	42
Tablo 17. <i>Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Mekânlara Dair Merakının Nedenleri.....</i>	42

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1 Tarih merakının sınıflandırılması</i>	<i>19</i>
<i>Şekil 2 En çok merak edilen tarihi karakterlere dair merakın nedenleri</i>	<i>43</i>
<i>Şekil 3 En çok merak edilen tarihi olaylara dair merakın nedenleri.....</i>	<i>44</i>
<i>Şekil 4 En çok merak edilen tarihi dönemlere dair merakın nedenleri</i>	<i>45</i>
<i>Şekil 5 En çok merak edilen tarihi dönemlere dair merakın nedenleri</i>	<i>45</i>

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çalışmanın bu aşamasında araştırma problemine, amaç, önem, sınırlılıklar, varsayımlar ve tanımlara açıklık getirilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Tüm İnsanoğlu yaşadığı dönemlerde gerçekleştirdiği eylemlerinde, geleceğe ait planlarında geçmişte tecrübe ettiği durumlardan çok büyük ölçüde yararlanmaktadır. Bu nedenle, neredeyse tüm dünya topluluklarında tarihin öğretilmesinin gerekliliği ve tarih bilinci ulaşılması amaçlanan birinci öncelikli hedefler arasında yer almıştır. “Tarih niçin öğretilir?” sorusuna aranacak cevapta, istenen gereklilikler şu şekilde belirlenebilir (Nichol, 1991, s. 3-4):

- Tarih, sentez, karşılaştırma, öteleme ve çözümleme gibi eğitim kaynaklı becerileri ve yetenekleri büyük ölçüde geliştirerek iyileştirir.
- Tarih, vatandaşlık için eğitimde hayatî derecede önemli olan ve bir değer taşıyan unsurdur.
- Tarih, insanın hayata ve yaşama uyum sağlamada yardımcı bir unsurdur.
- Tarih, toplumları birbiriyle etkileştirir.

İlhan Tekeli, “..... genç bireylerin tarih bilincine sahip olmasını arzuluyoruz. Bu arzumuzun temelinde, tarih bilincinin, insanların hayatı boyunca durumlara karşı tavır alışlarını ve hareketlerini olumlu anlamda etki eden bir formasyon olmasının düşünülmesinden kaynaklanmaktadır.” (Tekeli, 1998, s.32) demektedir.

Tarih derslerinde öğrenciler kendi kronolojik algılarını geliştirip geçmiş yapılandırır. Tarihi çağlara ayırarak zıtlık ve benzerlikleri anlama olanağına sahip olurlar. Geçmiş ve günümüz arasında karşılaştırma imkânı bulurlar. Tarih öğretmenleri bu durumlarda öğrencilere, bir tarihçi gibi düşünerek şüpheli bir yaklaşım kazandırır. Böylece öğrenciler

kendi kişilik ve görüşlerini pekiştirip tarih derslerinde sorularına cevaplar arayarak değer tercihlerini ortaya koyarlar (Barker, 2002).

Tarih dersine ilişkin öğrencilerin tutumları ile ilgili bir çalışmada, ilköğretim, lise ve üniversite son sınıfta eğitim gören öğrencilerinin tarih dersine karşı tutum ve davranışları ve bu tutumları arasındaki farklılıklar incelenmiştir. İlköğretim 5'inci sınıftan başlayarak lise ve üniversitelerin son sınıflarına kadar öğrencilerin tarih derslerine olan tavır ve davranışlarının olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Safran, 1993). Fakat 2000'li yıllarda yapılan çalışmalar, tarih dersine olan tutumun olumlu yönde değişme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Yine diğer bir araştırmada üniversitelerin eğitim fakültelerinin farklı bölümlerinde eğitim gören öğretmen adaylarının tarih dersine ait tutumları incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun tarihin ne kadar önemli olduğunun farkında oldukları ve gerekliliğini kabul ettiği değerlendirilmiştir. Fakat aynı şekilde önemli derecedeki bir grubun, sadece isim ve tarih ezberlemekten ibaret olduğunu, bu alanda eğitim verilen derslerin de ezberlemeye yönelik olduğunu, tarihi sıkıcı ve tekdüze bulduğu, tarih çalışmayı sevmediğinin düşünüldüğü tespitine varılmıştır (Altunay-Şam 2007, s.16).

Eğer öğrenci tarihi çalışılacak bir ders olarak görmekten kurtulursa seyrettiği filmleri, okuduğu romanları bir eğitim malzemesine dönüştürebilecektir. Böylece eğitim, sınıfı sadece mekân olarak değil zaman olarak da aşmış olacaktır.

Bir çalışmada Borries'e (1998) göre, "Çocuklarla birlikte ergenlik çağında bulunanlar, yetişkinlerin onların akıllarında tutmalarını istedikleri tarihe dair olayların içeriğini ve bu olaylar ile ilgili çıkarılması istenen sonuçları aslında anımsamıyorlar dolayısıyla öğrenmiyorlar. Öğrenmeye yönelik olarak öğrencilerin ön şartlanmaları ve öğrenme psikolojisinin sorunları, ilgileri ve yetkinlikleri genellikle veya bu durumlara verilmesi gereken yeteri kadar önem verilmemektedir." (Borries'den aktaran Kaya ve Demirel, 2008). Ancak söz konusu eğitim programı olduğu anda hem tarihçiler hem de eğitimciler, öğrencinin ilgi alanlarını ve aynı şekilde ihtiyaçlarını da düşünmek zorundadırlar (Kaya ve Demirel, 2008).

Tüm bu veriler ışığında aslında tarih öğretmenin görevi ve sorumluluğu öğrencilerin ilgilerini ortaya çıkarıp onların ilgi duymadığı, fakat dikkate değer ve önemli olduğunu düşündüğü konulara yönlendirmektir. Buna ilave olarak insanın, içinden gelen potansiyel ilgi alaka, tarih öğretimi ile ilgili hemen hemen tüm disiplin ve müfredat alanlarından çok

fazla önem arz ettiği görülmektedir (Safran, 2006, s.30). Bu anlamda tarih merakı olgusunu dikkate almak ciddi anlamda öneme haizdir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı pedagojik formasyon eğitimi alan öğrenciler ve Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Eğitimi Bölümü 5. Sınıf öğrencileri, Marmara Üniversitesi Tarih öğretmenliği 5. sınıfta öğrenim gören öğrenciler ve Atatürk Üniversitesi Tarih öğretmenliği 5. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tarihe dair merak ettikleri konularla birlikte ve bu konuları merak etme nedenlerini belirleyerek karşılaştırma yapmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Tarih eğitimi alan yazınına bakıldığında doğrudan tarih merakına yönelik çalışmanın sınırlı sayıda olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın, pedagojik olarak ders programı hazırlanması ve kitaplarının içeriğinin belirlenerek hazırlanması ile birlikte öğretim uygulamalarının belirlenmesi dâhil birçok konuda alan eğitimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Veri toplama aracının, araştırmanın amacına ve konusuna uygun olduğu düşünülmüştür.

Görüş formunun uygulanma sürecinde, kontrol altına alınamayan dış etkenlerden öğrencilerin aynı derecede etkilendikleri düşünülecektir.

Araştırmaya katılan kişilerin görüşmelere istekli bir şekilde katıldıkları ve sorulara hiçbir etki altında kalmaksızın istekli bir şekilde cevap verdikleri kabul edilecektir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışmanın sınırları şu şekildedir:

1. 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında Gazi Üniversitesi'nde pedagojik formasyon alan tarih bölümünden mezun öğrencilerle ve Gazi Eğitim Fakültesi ile Marmara Üniversitesi Tarih öğretmenliği ve Atatürk Üniversitesi Tarih öğretmenliği 5. sınıfta öğrenim gören öğrenciler,
2. Bu öğrencilerden alınan düşünce yazıları,
3. Görüşme Formu aracılığıyla toplanan veriler

1.6. Tanımlar

Eğitim: Önceden belirlenmiş hedefler doğrultusunda insanların davranışlarında belli gelişmeler, ilerlemeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesi (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974).

Merak: Bireydeki var olan keşfetme davranışını harekete geçirecek yeni bir bilginin yanı sıra yeni bir duyuşsal tecrübe edinme isteği olarak tanımlamak mümkündür (Litman ve Spielberger, 2003).

Tarih Eğitimi: Tarih eğitiminin eğitimsel ve akademik olarak iki boyutu bulunmaktadır. Eğitimsel açıdan tarih eğitimi, tarih öğretim programlarıyla belirlenmiş tarihsel içeriğin bilgi, beceri ve tutum kazandırmak amacıyla öğrencilere öğretilmesidir. Tarih eğitiminin ikinci boyutu ise alanın eğitim bilimlerinin bir parçası olan akademik bir araştırma alanı olmasıdır. Akademik boyutta tarih eğitimi sürecinde karşılaşılan problem ve aksaklıkları bilimsel olarak tespit etme, onları çözme ve somut öneriler getirme üzerine odaklanmaktadır. Başka bir deyişle tarih eğitimi, eğitim ve akademik araştırma yönü bulunan eğitim bilimlerinin akademik bir disiplini olarak karşımıza çıkmaktadır. (Demircioğlu, 2014)

Pedagojik Formasyon: Kelime anlamı olarak bakılacak olursa “Pedagojik Formasyon” eğitim, öğretim verebilmek amacı doğrultusunda sahip olunması istenen biçimlenme ve oluşum olarak adlandırılabilir. Diğer bir ifadeyle “Pedagojik Formasyon Eğitimi” öğretmen olabilmek için alınması gereken eğitimidir. Herhangi bir dersin (disiplinin) öğretim yöntemlerini uygun bir şekilde kullanılması şeklinde adlandırılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

İçerik Analizi: “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Durum Çalışması: Temelinde ‘nasıl’ ve ‘niçin’ sorularının yer aldığı, araştırmacı tarafından kontrol altında tutulamayan bir olayı veya olguyu derinlemesine incelenmesine imkân sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇEVRE

2.1. Merak

Birey dünyaya geldiği andan itibaren çevresini keşfetmeye çalışır ve öğrenmeye ilişkin ilk deneyimlerini içgüdüsel olarak barındırdığı merak ve keşfetme dürtüsü sayesinde yaşar. Sahip olduğu merak güdüsü yaşam boyunca bireyin çeşitli alanlarda kendini yenilemesine ve geliştirmesine yardımcı olur. Bilimden teknolojiye, sanattan eğitime hemen hemen bütün alanlardaki gelişmeler insanoğlunun bitmek tükenmek bilmez merak duygusu sayesinde ortaya çıkmıştır. Bir toplumun kültürünü oluşturan değerler bütününde de merakın etkisi oldukça büyüktür. Önemli bilimsel keşifler ve medeniyetlerin tarih içindeki gelişimi insanların doğal merakı sayesinde gerçekleştirilmiştir (Berlyne, 1978; Loewy, 1998). Tüm bu özellikleri sayesinde önemli bir çalışma konusu olduğu düşünülen merak, ülkemizde yeteri kadar çalışılmayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Acun, Kapıkıran ve Kabasakal, 2013).

Meraklılık insan hayatının başlangıcından sonuna kadar olumlu ya da olumsuz açılardan insan davranışlarını ve tavırlarını devamlı tesiri altında tutan bir olgudur. Merak sahibi olmak çocuk gelişiminde ilham veren (Stern, 1973; Wohlwill, 1987) ve eğitim sistemindeki önemli motivasyon unsurlarından biri olarak açıklanmaktadır (Day, 1982). Merak, öğrenme ve öğretme sürecinde olduğundan bu aşamada öğrenmenin de kendiliğinden olacağı tespit edilmiştir. Bunun sebebi ise merakın öğrenme aşamasının tetikleyicisi olarak varsayılmaktadır. Bununla birlikte öğrenme sürecinde merak uyandırma, dikkati çekme aşamalarını daha itinalı bir şekilde dikkate almaları öğretmenlere tavsiye edilmektedir (Demirel ve Coşkun, 2009).

Merak kavramını Freud (1915), bilgiye susamışlık, Piaget (1952), bilginin artmasını sağlayan zaruret, Bruner (1966) yalnızca kişilerin değil, türlerin hayatta kalması için önemli ve zorunluluk gerektiren bir özellik, Maslow (1970) ise merakı kişinin psikolojik

bakımdan gelişmesi için önemli bir unsur, Hebb (1955) bilişsel süreçlere karşı organizmanın doğal bir yaklaşımı olarak açıklamışlardır (Hebb'den aktaran Reio, 1997, s.12).

Merak kavramıyla ilgili çalışmalar Eski Yunan dönemine dayanmaktadır. Sonra Hobbes ve Hume 17. ve 18. yüzyılda, Fechner, Wund ve Titchener de deneysel psikoloji içerisinde 19. yüzyılda merakla ilgili çalışmalar yapmışlardır. Günümüzde Berlyne'nin yaptığı çalışmalarla merak kavramı tekrar ele alınmış ve farklı araştırmacılarca eğitim psikolojisi ve kişilik psikolojisi gibi alanlarda dikkat çeken bir özellik haline gelmiştir (Hobbes ve Hume'den aktaran Acun, Kapıkıran ve Kabasakal, 2013).

Merak kavramı ile ilgili yapılan temel çalışmalar üç kısımda yoğunlaşmaktadır. Birincisinde merak tanımlanmış ve merakın altında yatan unsurlar belirlenmeye çalışılmış, sonra insanlara farklı ve ilginç gelen durumların merakı neden tetiklediği araştırılmış, son olarak da meraklılığın durumsal olarak belirleyicilerinin neler olduğu hususunda çalışmalar yapılmıştır (Loewenstein, 1994).

Kavramsal olarak merak tüm canlıların doğasında bulunan, duygusal ve güdüsel bir durumdur (Gerber, 2009; Kashdan ve Silvia, 2009; Kashdan ve Fincham, 2004; McCrae, 1996). Özellikle insan doğası gereği düşünen bir varlık olduğundan, etrafında olup biten olayları sorgulayan, eleştiren ve değerlendiren bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla bu özellikteki birey birçok şeyi merak eder ve öğrenmeyi arzular. Kişinin öğrenmeye karşı duyduğu güçlü duyguyu anlatan kavram merak kavramıdır (Türk Dil Kurumu, 2018). İlgili literatür incelendiğinde araştırmacılar merakı, bireyin kendisi ve çevresi hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilmesi için sahip olduğu istek ve arzu, bireyin çevresindeki yeni, farklı, gizemli olayların ve gelişmelerin üzerine gitmesi, onları araştırmak istemesi, bu olayları araştırma ve deneyimleme konusunda istekli ve ısrarcı olması olarak tanımlamışlardır (Demirel ve Coşkun, 2009).

Genel anlamıyla bilmeye olan ihtiyaç ve arzu olarak tanımlanan merakın sonradan mı kazanıldığı yoksa doğuştan mı geldiği konusunda çeşitli varsayımlar bulunmaktadır. Fakat psikoloji literatüründe merakın bireylerin doğdukları andan itibaren bir dürtü olarak kendi potansiyellerinde bulunduğu düşüncesi kabul görmüştür (Demirel ve Coşkun, 2009). Bu özelliğiyle merak, yaşamın bütün aşamalarında olumlu ya da olumsuz yönden insan davranışlarını etkileyebilir. Merak duygusuyla ilgili öncü araştırmaları yürüten Berlyne (1960) merak kavramını bir davranış biçimini anlatmak için ve bu davranış türünü ortaya çıkaran kuramı açıklamak amacıyla kullanmıştır (Berlyne'den aktaran Edelman, 1997).

Berlyne tarafından ortaya konulan ve literatürde geniş kabul gören merak kuramı, meraklılığı algısal ve bilgisel (epistemik) meraklılık olmak üzere iki başlık altında incelemiştir.

2.1.1. Algısal Meraklılık

İşitme, görme gibi duyuşsal kavramların farklı veya belirsiz nesneler hakkında yeni bilgiler elde etmek için kullanılması davranışdır (Berlyne, 1957'dan aktaran Ünal, 2005). Algısal meraklılık aynı zamanda dürtüsel algıda artışa yol açmaktadır; yani organizma kendisini yeni bir bilgiyi elde edebilmek için düzenlemektedir. Algıların dürtüler yoluyla artmasından dolayı algısal merak hem insanlarda hem de hayvanlarda görülebilen bir özelliktir (Noone, 1994; Fulcher, 2004).

2.1.2. Bilgisel Meraklılık

Kavramsal belirsizlik veya karmaşık fikirler (teoriler, zihinsel bulmacalar vb.) tarafından harekete geçirilen ve doğru bilgiyi elde etmek için sorulan sorular ve önermeleri içermektedir (Berlyne, 1954'ten aktaran Ünal, 2005). Bilgisel merak aynı zamanda bilginin araştırılması ve elde edilmesi sonucu oluşan motivasyonel bir durumu ifade etmektedir. Bilgisel merakta daha çok bilgiye ulaşma, öğrenme ve çeşitli bellek özelliklerinden bahsedilmektedir. Bu merak tipinde ana amaç bilgiye ulaşmak olduğundan bilgi yetersizliği ve kavramsal çelişkiler bilgisel merakı tetikler (Litman ve Spielberg, 2003). Tüm bu nedenlerden dolayı bilgisel meraklılığın sadece insanlara özgü bir merak çeşidi olduğu kabul edilmektedir (Fulcher, 2004; Noone, 1994). Berlyne, (1978) ayrıca merak kuramında tanımladığı ikinci tür merak olan bilgisel merakı, özgün merak ve ayrıştırıcı merak/keşfetme olarak iki alt boyutta incelemiştir.

2.1.2.1. Özgün Merak,

Özel bir konu üzerinde araştırma yapma, konuyu inceleme ya da keşfetme isteği olarak tanımlanır. Özgün merakta bireyin kendi bilgi birikimi ve deneyimleri dâhilinde bir konu hakkında araştırma yapması ve o konuyla ilgili derinlik araması söz konusudur (Acun, Kapıkıran ve Kabasakal, 2013; Loewestein, 1994). Özgün merakın daha çok iş yaşantısı ve kişinin geçmiş yaşantısıyla ilgili oluşu bu kavramın, sıkıntı, kaygı, gelecek yönelimleriyle ilişkilendirilmesine (Kashdan ve Fincham, 2004) ve merakın istenilen bilginin bulunmasına yönelik şekillenmesine (Harrison, Sluss ve Ashforth, 2011) neden olmaktadır.

2.1.2.2. Ayırıştırıcı Merak

Bireyin boş zamanlarında hissettiği sıkılma duygusu sonucunda ortaya çıkan genel bir araştırma, inceleme davranışı olarak tanımlanmaktadır. Bu merak boyutunda yeni ve üzerinde söz sahibi olunabilen durumlar veya konular üzerinde etkin bir araştırma durumu söz konusudur. Yapılan araştırmalarda da ayırıştırıcı merak olumlu bir bakış açısıyla değerlendirilmiş, ayrıca cesaret, sosyallik ve çalışanların iş performansı ile ilişkili bir kavram olarak sunulmuştur (Acun vd., 2013). Bu iki merak boyutu kısaca ele alınacak olursa, özgün merak duygusunun bir konuya ilişkin merak dürtüsü ile açıklanmakta olduğu, ayırıştırıcı merak duygusunun ise daha çok günlük yaşamda çeşitli aktivitelerde kullanılan bir kavram olduğu belirtilmelidir (Loewenstein, 1994).

Merak ile ilgili araştırmalar sırasında Berlyne merak duygusunu motive edici (motivasyonel) bir durum olarak incelemiş, öğrencisi Day (1971) ise merakın bir kişilik özelliği olduğundan yola çıkarak araştırmalarını bu yönde sürdürmüştür (Demirel ve Coşkun, 2009). Day (1971) merak düzeyi yüksek olan bireylerin bazı durumlarda diğer bireylere oranla daha fazla meraklı olma (özgünlük), bazı durumlarda daha çabuk meraklanma (yeniden aktiflik) ve içinde bulundukları merak durumlarını daha uzun süre devam ettirme (süreklilik) eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur (Loewenstein, 1994). Berlyne ve Day'ın araştırmalarından sonra Pearson (1970) merak kavramını yenilik yapma güdüsü olarak, Zuckerman (1979) ise öğrenme hissi olarak değerlendirmiştir. Bu konuda gestalt psikologları ise merakın, bütünü, anlamlı ve tutarlı bir şekilde tanımlamak için gerekli olduğunu ve organizmanın anlamlılık arayışında önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Loewenstein; davranışsal karar teorisi, gestalt psikolojisi ve sosyal psikoloji konularındaki görüşleri kullanarak ortaya yeni bir merak teorisi çıkarmıştır. Bu bakımdan merak, bilgi eksikliğinden ortaya çıkan ve bilişsel olarak oluşan yoksunluktur (Ünal, 2005). Çeşitli kavramlarla açıklanabilen merakın çok boyutlu bir kavram olduğu ve içerisinde algısal ve bilgisel merakın yanı sıra duyusal, sosyal, durumluk ve sürekli merakı da barındırdığı da araştırmacılarca ortaya konulmuştur (Acun vd., 2013).

2.2. Kişisel Bir Özellik Olarak Merak

Bir kişilik özelliği olarak ele alındığında merak, yaşam boyu devam eden soyut kavramdır. (Kashdan ve Silvia, 2009). Erken yaşlarda bireyin davranışlarında kendini belli etmesi ve hayvanlarda da görülmesi sebebi ile doğuştan gelen bir dürtü olduğu, sonradan öğrenilmediği iddia edilir (Akgül ve Özdilek, 2014).

Merakın genel olarak yeni bilgiler elde etmeye ve keşfetmeye yönelik bir duygu olduğu ayrıca bu amaçla gerçekleştirilen davranışı güdüleyen duyumsal bir deneyim olduğu bilinmektedir (Litman ve Spielberg, 2003). Bahsedilen bu deneyimlerin sıklığı ve yoğunluğu bireyden bireye farklılaştığından bu durum meraklılık üzerinde bir değişime sebep olabilir (Silvia, 2008). Bireyin doğuştan sahip olduğu ve kişinin yaşadığı çevreye, kişisel özelliklerine ve deneyimlerine göre farklılaşan bu kavram bireyin daha fazla öğrenmesi yönünde bireyi güdüler. Kısa vadede bireyde; daha çok bilgi edinmeyi, keşfetme arzusunu ve olaya odaklanma durumunu tetikleyen merak, uzun vadede merak edilen konu üzerinde kalıcı, etkin bilgi sahibi olmaya ve konuyla ilgili yetkinlik kazanmayı etkilemektedir (Acun vd., 2013).

Schmitt ve Lahroodi (2008), bilgi ve araştırma için meraklılığı araştırmışlar ve meraklılığı kişinin bir objeye dikkatinin çekilmesinden ve devamlı olarak objeye odaklı kalmasından ortaya çıkan güdüselsel bir bilme, öğrenme ihtiyacı olarak görmüşlerdir. Bununla birlikte epistemik değeri ile ilişkili olarak bazı kaynakları açığa çıkarmışlardır. Bunlardan birincisi merakın inatçı olduğuna ilişkin varsayımdır. Burada savunulan durum bir konunun doğruluğuyla ilgili duyulan merakın onunla bağlantılı diğer konulara karşı da meraklılık uyandırması durumudur. İkincisi, bireyin merakının kolay ulaşabildiği ve epistemik ilgilerinin olduğu konulara eğilimli olmasıdır. Sonuncusu ve en önemlisi ise, ilgilerden bağımsız olarak gelişen merakın önceden dikkatimizi çekmeyen konulara ya da olgulara karşı ilgimizi yoğunlaştırarak bilgi birikimimizi arttırmasıdır. Schmitt ve Lahroodi (2008) ayrıca merakın gelişim düzeylerinde oynadığı rolü belirlemiş ve eğitim uygulamalarında ne gibi sonuçlar doğurabileceği konusunda sorular ortaya atarak merak duygusunun değerini açıklamışlardır.

Günümüze durumsal ve kişisel boyutlarıyla ele alınan merakın oluşma koşulları ve nedenleri araştırmacılar tarafından incelenmeye devam etmektedir. Özellikle nöropsikoloji alanında yürütülen çalışmalar merak duygusu hakkında henüz tespit edilemeyen nöropsikolojik -nörobiyolojik etmenleri açıklamaya çalışmaktadır (Kang vd., 2006). Bu alanda çalışmalarını sürdüren bazı araştırmacılar merakın zihinsel farklılıklar sonucunda oluştuğu, bazıları ise birincil ya da ikincil dürtü olduğu konusunda ve merakı tetikleyen en önemli ana etkenin ne olduğu hususunda farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Fakat her iki fikri de ayrı ayrı savunan araştırmacıların bulunduğu ortak nokta merakın öğrenmeyi tetikleyen bir güç olarak görmeleridir (Demirel ve Coşkun, 2009). McReynolds ve arkadaşlarına (1961) göre yaşama uyum sağlamada aktif bir katılımcı olarak yaşayan birey

yeni şeyler keşfetmeye, yeni kişiler tanımaya ve yeni şeyler bilmeye gayret gösterir. Bu nedenle insanın gelişiminde ve öğrenmesinde bilme dürtüsü olarak görülen merak kalıcı öğrenmeyi sağlayan itici bir güç olarak da açıklanmıştır (Acun vd., 2013). Merak duygusu organizmayı harekete geçirerek, merak edilen olgunun keşfiyle birlikte doyum noktasına ulaşır ve çocuklukta öğrendiğinden tatmin olma hissi ve bilgi birikiminin depolanması ile sonuçlanır (Şirin, 2007). Dolayısıyla merak çocuk gelişimini etkileyen ve eğitimde güdülenmeyi sağlayan en etkili araçlardan birisidir (Day, 1982; Stern, 1973; Wohlwill, 1987). Merak ve keşfetme duygusunun çocukta küçük yaşlardan itibaren ortaya çıkarılabilmesi, öğrenme sürecinin de tetikleyicisi olması bakımından büyük önem taşımaktadır. Okul yaşantısında öğretmenlere de önerilen çocukların öğrenme yaşantılarına dikkat çekmeleri ve merak uyandırma aşamalarını hassasiyetle ele almalarıdır (Demirel ve Coşkun, 2009).

Keller'e (1983) göre eğiticinin eğitim sürecinde merak hakkında bilmesi gerekenler şu şekilde sıralanmıştır (Keller'den aktaran Demirel ve Coşkun, 2009);

- Algısal merak, bilgisel meraka göre daha çabuk ve kolay uyarılır.
- Yaşamsal boyutta beklenmedik uyarılara karşı tepkisellik ve duyarlılık önemlidir.
- Öğrenmek için merakın sürekliliği önemlidir.
- Merakın devamlılığını sağlamak ve merakı geliştirmek isteyen öğretmen, öğrencilerinde merakı uyarabilmek için belli düzeyde bilgisel merak duygusuna sahip olmalıdır.

2.3. Meraklı Bireylerin Sahip Olduğu Özellikler

Merakı gözlemlenebilen davranışlara göre tanımlayan Maw ve Maw (1961) konuyla ilgili birçok çalışma yapmışlardır. Ancak yürüttükleri bu çalışmalarda merak davranışının gözlemlendiği durum ve merakın kapsamı temelde göz ardı edilmiş sadece eğitimsel amaçlar üzerine odaklanılmıştır (Ünal, 2005). Bununla birlikte Maw ve Maw'a (1968) göre merak sahibi bir kişi aşağıdaki belirtilen özellikleri barındırır;

- Kendisi ve çevresi hakkında daha çok şey bilme ve öğrenme ihtiyacı hisseder.
- Çevresindeki gizemli, yeni, değişik olaylara ve durumlara karşı açık fikirlidir, onlardan etkilenir ve fayda sağlamanın yollarını arar.
- İyi bir gözlemcidir ve yeni deneyimlere açıktır.
- Merak ettiği bir konu hakkında doyumuna ulaşana kadar araştırmaya devam eder. (Köymen 2002)

Yukarıda sayılan özelliklere sahip bireyler ayrıca; bir problemi araştırmaya, soru sormaya ve eleştirmeye eğilimlidir. Merak duygusuyla güdülenen bir öğrenen; sorulmamış sorulara, ortaya çıkmamış gerçeklere ve farklılıklara karşı duyarlı, değişimlere açıktır. Kendi anlayışındaki ve bilgisindeki eksiklikleri belirleyebilen bu bireyler dikkatli gözlem ve keşif yapma, hipotezler tespit etme, tez ve antitez geliştirme, eleştirel soru sorma yetilerine sahiptirler (Demirel ve Coşkun, 2009).

2.4. Merak ve Öğrenme

İçinde bulunduğumuz çağda insan ömrünün geçmiş yıllara göre uzun oluşu, teknolojik bilimsel ve kültürel değişimlerin çok hızlı gerçekleşmesi, bilgiye ulaşmanın kolaylaşması, bilgideki değişimin sürekli ve hızlı olması gibi durumlar günümüzde öğrenmeyi bireyler için bir gereklilik haline getirmiştir. Tanımı gereği ve yaşam boyunca devam eden bir süreç oluşu sebebiyle eğitim, insan yaşamında formal veya informal olarak sürdürülen belirli bir zaman dilimiyle veya mekânla sınırlandırılmayan yeni bir yapı kazanmıştır. Bu anlamda özellikle gelişmiş ülkeler eğitimin günümüzde sahip olduğu yeri ve önemi dikkate alarak eğitimde niteliği arttırabilmek amacıyla eğitim sistemlerinde çeşitli yenileşmelere yönelmişlerdir. Bu yönelimlerin sonucunda temel felsefesi olarak bireylere ihtiyaç duydukları becerileri ve bilgiyi her yaşta sağlayabilmeyi amaç edinen “yaşam boyu öğrenme” kavramı ortaya çıkmıştır (Coşkun ve Demirel, 2012). Bireylerin gereksinim duydukları becerileri ve bilgiyi her yaşta öğrenebilmelerine imkân sağlayan yaşam boyu öğrenme, bireylere mevcut bilgilerini güncelleştirebilme; yaşamlarını etkileyen önemli değişim ve gelişmeleri anlayabilme, kavrayabilme; çağın ötesinde düşünebilme, bireysel, entellektüel ve mesleki düzeylerini istekli ve bilinçli bir şekilde artırma olanağı tanır (Akkoyunlu, 2008).

Genel tanımıyla bilgi edinme ihtiyacı ya da bu ihtiyacı gerçekleştirmeye yönelik duyulan bir arzı olarak tanımlanan merak, çevresinde gerçekleşen yeni olayları deneyimlemekten çekinmeyen, kendisi ve çevresi hakkında her zaman daha çok bilgi edinmeye gereksinim duyan bireylerin sahip olduğu bir özelliktir (Coşkun ve Demirel, 2012). Bu özelliğe sahip olan bireyin merak güdüsünün harekete geçirilmesinin o bireyin öğrenme ve öğretme süreçlerini kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Bu anlamda bireylerin sahip oldukları merak ve keşfetme duygusunun tüm eğitim süreçlerinde güdüleyici bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Demirel ve Coşkun (2009) da merakın öğrenme süreçleri üzerindeki etkisinden bahsederken merakı yaşam boyu öğrenme süreçlerinde etkili öğrenmeyi

sağlayan en önemli itici güçlerden biri olarak tanımlayarak ve bu dürtünün herhangi bir eğitim ortamında harekete geçirilmesi sonucunda öğrenmenin de kendiliğinden gerçekleşeceğini savunmuştur. Sonuç olarak öğrenme üzerindeki olumlu etkilerinden dolayı meraklılık, yaşam boyunca öğrenen birey kavramlarının gittikçe önem kazandığı günümüzde bireylerin başta eğitim, iş ve aile ortamları olmak üzere hayatlarının her alanında kullanmaları gereken bir özellik haline gelmiştir.

2.5. Tarihsel Duyarlılık

Duyarlılık, kelime anlamı itibariyle Türk Dil Kurumu sözlüğünde bir nesneye, kişiye veya olguya karşı hassasiyet gösterilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Sözlüğü 2018). Tarihsel duyarlılık ise tarihsel farkındalığın bir sonraki basamağı olmakla birlikte daha çok felsefi bir kavramı ifade eder ve tarihi ve kültürel değerlere karşı hassas olmak anlamına gelmektedir. Her toplumun kendine göre bir tarihi ve kültürü vardır. Bu değerlerin devamlılığı ise tarihsel duyarlılıkla sağlanmaktadır. Geçmişten kalma bir kalenin, mabedin, köprünün vs. geçmişinden haberdar olma ve onların korunması hususunda davranış sergileme kişide tarihe karşı bir duyarlılık oluşturacaktır.

1960 ve 1970’li yıllardan itibaren tarih disiplininde bazı değişimler olmuş ve pozitivist tarih anlayışının bilgi kaynakları olan antlaşma metinleri, fermanlar, mektuplar vs. yazılı kaynakların tek başına tarihsel olayları açıklamada ve yorumlamada yeterli olmadığı görüşünden hareketle sosyal ve yerel tarih kaynaklarının da tarih araştırmalarında bir kanıt olarak kullanılmalarıyla birlikte yerel tarihe ait unsurlar önem kazanmıştır. Hem yerel tarih hem de kültürel değerlerin tarihe olan katkısının gündeme gelmesiyle tarihsel duyarlılık kavramının ortaya çıkması paralellik göstermektedir. Geçmişe, geçmişin değerlerine, geçmişten kalan her bir nesneye sahip çıkma anlamına gelen tarihsel duyarlılık, sosyo-kültürel ve etik değerlere karşı duygusal anlamda bir yönelim gerektirmektedir (Dain, 2000, s.241-243; Wickberg, 2007, s.661-663). Tarihsel duyarlılık kavramının tarihe yardımcı disiplinlerden biri olan antropoloji bilimiyle yakın ilişki içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda Johan Huizinga’nın “The Autumn of the Middle Ages” (Orta çağın Sonbaharı) adlı eseri tarihsel duyarlılığı açıklayan alanda yazılmış ilk eser olmakla birlikte antropolojik kalıntılardan yararlanılarak oluşturulmuş bir üründür. 1919 yılında Almanca yayımlanan bu eserde I. Dünya Savaşı sonrasındaki dünya düzeni ele alınmakla birlikte küresel dengelerin değiştiği ve kültürel değerlerin tahribata uğradığı vurgulanmaktadır. Ayrıca Huizinga’nın eserinde tarih için önemli olanın ne olaylar ne

ideolojiler ne de sosyal yapılar olmadığı; tüm insanların, dünyada yaşamış tüm medeniyetlerin, toplulukların geçmişinin ortak bir değer olarak kabul edilerek kolektif tarihsel duyarlılığın önemi üzerinde durulmaktadır. Aslında tarihsel duyarlılığın bu yönüyle barışçı tarih eğitimi anlayışına hizmet ettiği düşünülmektedir (Wickberg, 2007). Ancak evrensel değerlere önem verildiği ölçüde, milli tarih ve milli kültürü meydana getiren öğelere de gereken hassasiyet gösterilmelidir. Her insan kendinden önce yaşamış atalarının kültürlerini, yaşam şekillerini öğrenmek zorundadır. Geçmiş ve şimdinin kültürel farklılıklarına bakarak tarihsel gelişimi yorumlama, bir yönüyle sosyal tarihe önem verme tarihsel duyarlılıkla sağlanabilmektedir. Öğrencilerin bu düşünme süreçlerini yaşamaları ve sosyo-kültürel tarihe ilgilerinin artması için tarih ders kitapları sıkıcı kimliğinden kurtarılacak öğrenciler için ilgi çekici bir şekilde tasarlanmalıdır. Bu anlamda sosyal ve kültürel tarih konularını ele alan tarihsel film, hikâye ve romanlardan yararlanılabilir. Yukarıda ifade edilenlerden farklı olarak Crozier (2000) tarihsel duyarlılık kavramına başka bir anlam getirmektedir. Ona göre tarihsel duyarlılık, tarihsel bir araştırma yapan tarihçinin sahip olması gereken bir beceridir. Tarihçi araştırmasında belgeleri kullanmanın yanında postpozitivist yaklaşımın bir ürünü olan sosyal ve kültürel tarihe dair kanıtları da dikkate almalıdır. Tarihçinin tarihsel duyarlılığa sahip olması, bir yönüyle tarih disiplininin pozitivist paradigmadan yorumsalcı paradigmaya geçiş sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Ona göre kültürel tarih konularına ilişkin en fazla veri müzeler de yer almaktadır. Müzeler barındırdığı nesneler yoluyla ziyaretçileri ve araştırmacıları geçmiş ile günümüz arasında bir yolculuğa çıkartmaktadır. Örneğin kültürel miras öğelerinin sergilendiği bir müzeyi düşündüğümüzde müzede yer alan kılık-kıyafetler ve araç-gereçler ziyaretçinin geçmişten günümüze olan değişimi yorumlaması yoluyla onda tarihsel duyarlılığın oluşmasına etki etmektedir.

2.6. Tarih Bilinci

Günümüzde meydana gelen olaylara ilişkin algılarımız, geçmişte olan olay ve durumlar hakkındaki bakış açımızı ve yorumlarımızı etkiler ve aynı zamanda gelecekle ilgili beklentilerimizi de şekillendirir. Bu ikisine paralel olarak gelecekte beklenenlerin bugünde olup bitenleri ve geçmiş hakkındaki algı ve yorumlarımızı etkilemesi de söz konusudur. Geçmişin yorumu, bugünün algılanıp anlaşılması ve gelecekle ilgili beklentilerin oluşturulması unsurlarından oluşan ve bu unsurlar arasındaki karşılıklı ilişkilerin incelenmesini kapsayan bu karmaşık kavrama “tarihi bilinci” adı verilmektedir (Rüsen, 1993; Nielsen, 1997’den aktaran Dinç, 2010).

Tarih bilinci üzerine temelde iki farklı yaklaşım söz konusudur. Kavrama atfedilen içerik ile tarih bilincini insanlara aktarma ya da kazandırma yöntemleri de buna göre değişim göstermektedir. Tarih bilincini dar bir çerçevede ele alarak, kavramı bir milli kültür ve kimlik oluşturma aracı olarak gören ve milli bilinçle eşdeğer olarak değerlendiren birinci bakış açısı, milli tarihle ilgili önemli olay, olgu ve şahsiyetlere dair bilgilerin önceden belirlenmiş bir şablon çerçevesinde yeni kuşaklara aktarılması ile tarih bilincinin kazandırılacağını öngörmektedir. Rüsen'in (2001) de desteklediği ikinci yaklaşım ya da bakış açısı ise öncelikle tarih bilgisinin tarihselliğine göreceli öznelliğine dikkat çekmektedir. Daha sonra da kavram içeriğini milli tarih, milli kültür ve milli kimlik gibi çoğunlukla yakın zaman veya gündelik yaşamın pragmatist ve sosyo-politik amaçlarının ötesine taşıyarak tarih bilincini daha bütüncül ve kapsayıcı bir çerçeveye oturtmayı amaçlamaktadır (Dinç, 2010, s.74). İkincil yaklaşımdaki tarih bilinci anlayışı, daha çok evrensel değerlerin öğretimine odaklanan, tarihte diğerini ötekileştirmeyen bir anlayışı yansıtmakla birlikte küresel vatandaşlık kavramının temel felsefesini ifade eder. Ancak her ne kadar sınırların kalktığı, bölgesellik ve ulusallıktan küreselliğe geçildiği bir devir yaşanıyor olsa bile bu süreçte milletlerin öz kültürlerine ait değerlere sahip çıkma anlayışına dayanan birincil tarih bilinci yaklaşımı, önem taşımaktadır. Çünkü milletler tarihleriyle anılmakta ve tarihleriyle var olmaktadır.

Friesen ve Northrup (2009) tarafından Kanada'daki öğrencilerin tarihsel bilinç düzeyleri üzerine yapılan çalışmaya katılan 3419 öğrencinin %54'ü aile tarihlerini öğrenmeyi en önemli tarihsel olay olarak görmekte iken yalnızca %8'i Kanada tarihini öğrenmeyi önemsemektedirler. Dolayısıyla ulaşılan bu sonuçlar, Kanada'daki öğrencilerin aile tarihlerini ülke tarihinden daha önemli gördükleri anlamına gelmektedir.

Avrupa Gençlik ve Tarih Projesi sonucunda ise Türk gençliğinin tarih bilincinin Avrupa gençliğinden yüksek çıktığı tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan Türk gençlerinin kimlik edinmek; geleneklerimizi, geçmişimizi dinimizi öğrenmek; dünü ve bugünü anlayıp geleceği yönlendirmek, Türk tarihindeki kahramanlıkları ve zaferleri öğrenmek için tarih eğitiminin gerekli olduğunu düşünmeleri, öğrencilerin birincil tarih bilinci felsefesini takip ettiklerini göstermektedir (Tekeli, 1998, s.196).

Ortaylı'ya (2008) göre bir ferden tarih bilincine sahip olmasında dünya görüşü, yaşam tarzı ve tecrübeleri şekillendiren olgular, mensubu olduğu toplumsal statü, ailesi ve ekonomik konumu durumu belirleyicidir. Bununla birlikte, merak eden, geçmişini bilen, geleceğe yönelik tahminler yapan ve gelecek endişesi olan insan, tarih bilincine sahiptir.

Toplumların tarih bilincine sahip olması ise geçmişi kuşatıcı bir nitelik taşımaktadır. Bugünkü Türkiye'yi, Cumhuriyetin bir ürünü olarak görmek, 700 yıl hüküm sürmüş bir imparatorluğu görmezden gelmektir. Dolayısıyla tarihi olaylara ve bütün bir tarihe kayıtsız kalınmamalı tarihsel olaylar birbirinden ayrı düşünülmemelidir. Tarih, dikkate alınması gereken bir unsurdur. Öğrenilmezse, bilinmezse ve dikkate alınmazsa tarih kendisini dayatır, hatırlatır. Tarih bilincine sahip olan birey, tarihi ölü bir geçmiş olarak değil de hayatı anlamlı kılan ve güzelleştiren, yaşayan ve geleceğe yönelik mesajlar veren canlı bir varlık olarak duyumsar. Tarihsel süreci irdeleyen Atatürk'ün de henüz İstiklal Savaşımızın başında Türk Milletinin Cumhuriyetle yönetileceğini haber vermesi, henüz 1932 yılında II. Dünya Savaşı'nın 1940-1945 yılları arasında başlayacağını söylemesi onun tarih bilinci düzeyini ve tarihi anlama ve yorumlama gücünü göstermektedir.

Dünyanın değişik ülkelerine mensup tarih eğitimcilerinin tarih bilincine yaklaşımları ise aşağıda yer almaktadır;

İspanyol tarih eğitimcisi Gasset'e (1998) göre geçmişi yorumlamakta olduğu gibi geleceği şekillendirmek de yalnızca tarih bilinciyle mümkündür. Tarih bilinci, bireyin geçmişi yorumlamasında ve geleceği inşa etmesinde önemli bir faktördür. Tarihi, kendi değerleri, amaçları ve eylemleriyle kurduğunun bilincinde olan insan, geleceği de kendi beklentileri ve idealleri doğrultusunda benzer şekilde belirlemeyi ister. Tarih bilinci, insana tarihe istediği yönü tümüyle verme imkânı vermemekle birlikte tarihsel sürece bilinçle katılma imkânı vermektedir.

Finlandiyalı tarih eğitimcisi Ahonen'e (2005, s.698) göre ABD'de tarihinin temel amacı, vatandaşlık eğitime ve etik kurallara göre hareket eden tarih bilincine sahip bireyler yetiştirmektir. İngiltere'de ise bilişsel, eleştirel becerilerin gelişimiyle öğrencilerde tarihsel bilincin oluşacağı ön görülmektedir. Ayrıca İngiltere'de tarih bilinci, geçmişe yönelik farkındalık sahibi olmayı ve geleceğe yönelik beklentiler öngörmeyi gerektirmektedir.

Belçikalı tarih eğitimcisi Lorenz'e (2010) göre tarihsel geçmişe dayandırılmayan her şey kimliksizdir. Bu anlamda insanların da kimlik edinmelerinde tarihsel bilinç, en önemli unsurdur. Milletler nezdinde durum incelendiğinde ise batılı devletlerin sömürsü halinde olan Afrikalı uluslar ve Sovyetlerin esiri olan Doğu Avrupa ulusları bağımsızlıklarını kazandıktan sonra kendi etnik ve kültürel farklılıklarını fark ettiler ve bu noktadan sonra tarihi geçmişleriyle ilgilenmeye başladılar. Bu durum, yıllarca esir edilmiş, kendi benlikleri

yitirilmiş söz konusu uluslar için tarihsel bilinç oluşturma noktasında önemli bir dönüm noktasıdır (Gray, 2005, s.233-235).

Shi ve Masao'ya (2007, s.86-90) göre Çin tarihçiliğinde geleneğe bağlı kalmak esastır. Fakat 18. yüzyılda tarihçiler, Çinlilerin merkezde olduğu daha geçerli bir tarih eğitimi yöntemi aramaya başladılar. Böylelikle genç neslin tarih bilinci kazanacağını belirtmektedirler. Çinli tarihçilere göre batılı tarihçiler, hikâyeleştirici bir tarih çizgisi üzerinde durmaktadırlar ve gerçekleri ortaya çıkarmaktan uzak yanlı bir tarihçilik sergilemektedirler. Çinli tarihçilere göre tarih, geçmişini değerlendirmek, bugünü öğretmek ya da yarar sağlamak için değil yalnızca gerçeği göstermek için vardır ve böylesine bir tarih eğitiminin öğrencilere tarih bilinci kazandıracağı düşünülmektedir. Yine tarih bilincine sahip bir Çinlinin en belirgin özelliği, onun olayları değerlendirmede şüpheli bir kimliğe sahip olmasıdır.

Tarih bilincini tarih eğitiminin anahtar kavramı olarak tanımlayan Rüsen, Almanya'da sadece okullarda değil, tüm ülkede tarih bilincini geliştirmek üzere girişimlerde bulunulması gerektiğini belirtmektedir. Rüsen'e göre bir kişinin tarihsel bilince sahip olup olmasını belirleyen dört temel özellik vardır. Bunlar:

- 1) Tarihsel olarak geleneksel kültürün devamlılığının tanımlanması ve bilinmesi
- 2) Bir konuya ilişkin tarihten örnek olayların gösterilmesi
- 3) Tarihsel olaylardaki sonuçların ve süreçteki değişimlerin yeniden değerlendirilmesi
- 4) Tarihten öğrenilen bilgi ve becerilerin günlük yaşamda uygulanabilmesidir.

Diğer taraftan sosyal yapılandırmacılık ile birlikte değerlendirilen tarihsel bilinç, olayların süreçlerin ve sonuçların zihinde yapılandırılmasıdır ve Almanlarda tarihsel bilinç bağlamında geçmiş ve kültüre bağlılık ayrıca önem taşımaktadır (Rüsen, 1993).

2.7. Tarih Merakı

Tarih merakı dünyamızın en eski devirlerinden günümüze kadar daima ilk günkü kadar taze kalmış, hiçbir devirde vazgeçilememiş bir olgudur (Güngör, 1993). Bu bakımdan eğitimin ana hedefi merak duygusunu zayıflatmayıp, daima onu diri tutmak olmalıdır. Bu sebepten sürekli güncellenen eğitim modelleri, öğretmenlerin dersi iyi anlatmasından daha çok öğrenciyi daha iyi motive ederek ondaki merak duygusunu açığa çıkarıp ilgiyi duymayı ön plana çıkarmaktadır.

Tarih merakında önemli olan ilk aşama, tarih merakını etkileyen konuların neler olduğudur. Bu hususlara bakılacak olursa, öğretim programları, öğrencilerin bilgileri, medya, sosyal çevreleri ve derslerde kullanılan kitaplar vb. öğrencilerin tarihe dair ilgi ve meraklarını önemli ölçüde belirlemektedir. Barton'un, İrlanda ve Amerika'da tarih üzerine yaptığı bir araştırmada, öğrencilerin akrabalarını, tarihi mekânları, okulu, müzeleri, görsel ve yazılı medyayı tarihin bilginin kaynağı olarak gördüklerini söylemiştir. Öğrenciler tarafından tarihsel bilgi kaynağında en fazla adı yer alan ise akrabaları olmuştur. Bir araştırmada Amerikalı öğrencilerin ikinci olarak en fazla bahsedilen kaynağa bakıldığında ise özellikle televizyon, film ve medyadır (Barton, 2001).

Bu bakımdan dikkat çeken ikinci nokta ise tarihin hangi konularının merak edildiğidir. Öğrenciler daha çok neleri merak etmektedir? Bu soruya cevap aramak gerekmektedir. Tarih eğitimcilerine göre öğrenciler, tarihin hem toplumsal yönü hem de kültürel yönünü ilgilendiren konularına daha çok ilgi duyduğu görülmektedir. Bununla birlikte Barton (2008) ise öğrencilerin tarihin “negatif” ve “sonucu hala kesinleşmemiş” kısımlarına ilgi duyduklarını söylemektedir. Enteresan ve garip olarak değerlendirilebilecek durumların da öğrenciler tarafından ilgi kaynağı olduğu değerlendirilmektedir (Levstik, 2011). Öncelikli olarak ortaokul öğrencilerinin, daha çok yakın tarihte olan olaylara daha çok ilgi duydukları değerlendirilmektedir (Barton, 2008; Barton ve McCully, 2005; Lévesque, 2003).

Yaşanılan bölgenin tarihi geçmişine ilgi duyulması öğrencilerin yerel tarihe olan ilgilerine kanıt gösterilebilir. Bu kapsamda bireylerin öncelikli olarak kendi bölgesiyle alakalı tarihi olayları merak etmesi çok olağan bir durumdur. Son yıllarda şehir tarihi ve yerel tarih alanında yapılan çalışmalarda artış gözlemlenmektedir. Artan bu ilginin nedeni ise tarih yazımının geleneksel formlarında hâkim olan yaklaşımdan duyulan hoşnutsuzluktur. Bununla ilişkili olarak tarihin ulusal anlatımındaki tek biçimliliğinden sıyrılarak bölgesel ya da yerel çeşitliliğe yönelik söz konusudur. Yerel tarih bizzat yaşanılan tarihtir. Bu nedenle kişinin tarihte önemli başarılarla yer almış büyüklerini tanıması, kendi şehri ile ilgili müzeleri gezmesi ve araştırması ancak yerel tarih araştırmaları ile olabilecektir (Bayraktar, 2002).

Literatüre bakıldığında dikkat çeken son hususa bakılacak olursa tarih merakının sınıf içinde canlandırılması için öğretmenlerin bu konuda neler yapılacağı hususundaki tavsiyeleridir. Tarihin bilinenin aksine sadece karmaşık ve anlaması zor konulardan meydana gelmediği, aksine ilgi çekici konuların da oldukça fazla olduğunu ve gruplar

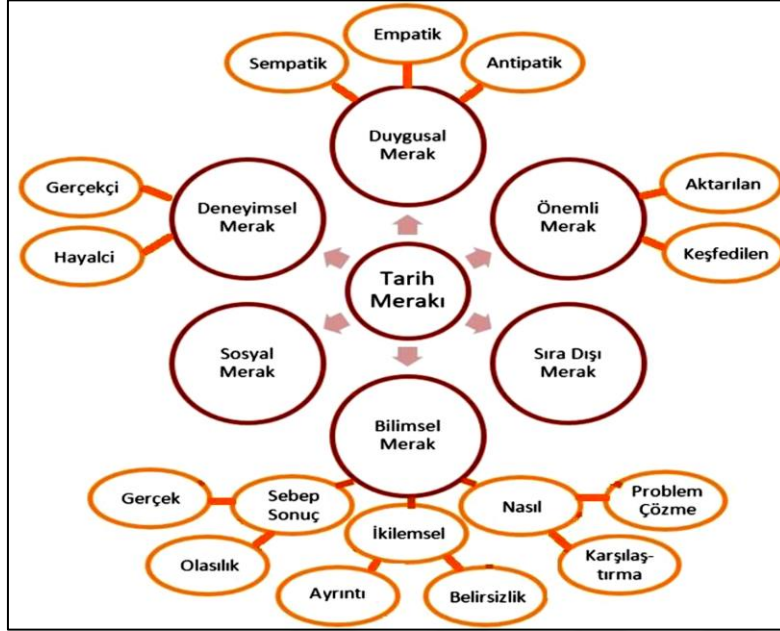
halinde çalışılması durumunda bu ilgi çekici konuların anlaşılmasının daha kolay olacağı belirtilmiştir (Farmer ve Knight'tan aktaran Yıldız, 2003)

Bu konu ile ilgili öncelikle ilk elden alınan kaynakların öğrencilerde daha çok ilgi ve merak uyandırdığını ortaya koyan araştırmalar (Barton, 2008) dikkat çekmektedir. Barton (2005, s.14-20) orijinal tarihsel kaynakların tıpkı fen eğitiminde “olağan dışı olaylar” gibi öğrencilerin merakını harekete geçirebileceğini ileri sürmüştür. Konu ile ilgili bir örnek verilecek olursa Fen bilgisi derslerinde öğrencilerin ilgilerini çekmek farkındalık yaratmak ve algısal uyumsuzluk oluşturmak amacıyla farklı ağırlıktaki nesnelerin aynı hızda düşüşleri gibi fiziksel örnekler gösterilerek kullanılır. Benzer şekilde Tarihte de orijinal kaynaklar aynı işlevi yerine getirmede kullanılır. Yazılı metin ya da görsel imgeler gibi sıra dışı ve şaşırtıcı kaynaklar, insan yapımı fiziki nesneler, sorulara neden olur. Örneğin 19. yy.a ait ev eşyalarını keşfeden ilkököl düzeyindeki öğrenciler, onların ne iş için kullanıldıklarını merak edebilir. Örneğin yazılı metinde olduğu gibi sıradışı ve şaşırtıcı kaynaklar, görsel simgeler merak duygusunu açığa çıkarıp, sık sık soru sorulmasını sağlayabilir. Levstik (2011) ise görsel simgeler ile ticari amaç güden tarihi eserlerin ve tarih kitapları öğrencilerde merak uyandırdığını belirtmektedir. Öğrencilerin tarih merakını canlandırmak için kullanılabilecek bir diğer unsur anekdotlardır. Evans ise (Evans'tan aktaran Brophy ve VanSledright, 1997, s.67-68) hikâyeci anlatımın öğrencilerin tarih çalışmaya yönelik ilgilerini harekete geçirdiğini ifade etmiştir. Bu durumu, Andraess'in (1939) çocukların tarih anlayışlarını sınıflandırmaya çalışmasında ‘masal çağı’ ve ‘Robinson çağı’ diye vurguladıkları dönemlerde ve yine Egan'ın (2010) anlama türleri üzerine yaptığı çalışmasında ‘mitik anlama’ ve ‘romantik anlama’ diye adlandırdığı aşamalarda çocuklar için hikâyelerin ve hikâyeci anlatımın etkisine yönelik açıklamalar desteklemektedir. Öte yandan hikâyelerin bazı öğrencileri heyecanlandığı lakin hikâyelerin ya da anlatıya dayalı tarihin yeterli olmadığını ifade eden çalışmalar da söz konusudur (Grant, 2001). Kohlmeier (2005, s.11) birçok öğrencisinin tarihi, dünyanın geçmişinin bir tek ve değişmeyen anlatısının içine iyice yerleştirilmiş "ilginç" gerçeklerin bir toplamı olarak gördüklerini ifade etmektedir.

2.8. Tarih Merakının Sınıflandırılması

Altun (2016) tarafından Bilimsel Merak, Önemli Merak, Deneyimsel Merak, Duygusal Merak, Sosyal Merak ve Sıra dışı merak olarak alt kategorilere ayrılmak suretiyle bir

sınıflandırma yapılmıştır. Tez çalışmasında elde edilen veriler bu sınıflandırmaya göre karşılaştırılmıştır. Bu sınıflandırmaya ait açıklamalar aşağıda verilmiştir.

Şekil 1 Tarih merakının sınıflandırılması

Kaynak: Altun, A. (2016). Tarih merakına yönelik bir inceleme: Fen-Edebiyat Fakültesi (AİBÜ) Tarih Bölümü öğrencilerinin tarihe dair merakları. Turkish History Education Journal, 5(2), 390-436.

2.8.1. Bilimsel Tarih Merakı

Altun (2016), bilimsel merakı; başkaları tarafından atfedilen öneme aldırmadan, konuya duygusal (empatik, sempatik ya da antipatik) yaklaşımdan, medya veya toplum gibi çevresel faktörlerden etkilenmeden sadece gerçeğe ulaşmak, ikilemlerden kurtulmak, belirsizliği gidermek, olasılıkları bulmak vb. bilimsel sebeplerle ortaya çıkan bir merak türü olarak tanımlamıştır.

2.8.1.1. İkilemsel Merak

Öğrenciler aile, akrabalar, öğretmenler, arkadaş ve diğer yakın sosyal çevresi, ders kitapları ve ticari kitaplar gibi basılı yayınlar ve tarihi içeriğe sahip medya yapımları gibi kaynaklar vasıtasıyla tarih bilgilerini edinmekte ve yine onların bakış açılarının da etkisiyle bu bilgilerini yorumlamakta ve konumlandırmaktadırlar. “İkilemsel merak” bu öğrenme sürecinde öğrencilerin farklı kaynaklardan gelen bilgilerinin çelişmesi, tarihsel gerçekliğe dair şüphenin ortaya çıkması ve bu şüphelerini gidermek için gerçekte ne olduğunu öğrenme isteği ile açığa çıkan bir tarihsel merak türüdür (Altun, 2016).

2.8.1.2. Sebep ve Sonucu Merak

Sebep ve sonuç kavramları tarih öğretiminde öne çıkan kavramlardır ve aynı zamanda “sebep-sonuç ilişkisi kurabilmek” de tarihsel düşünme becerilerinden (tarihsel analiz ve yorum becerisi içerisinde) ve tarih okuryazarlığının alt boyutlarından biri olarak kabul edilmektedir (Ata ve Keçe, 2014). Bu bilimsel tarih merakı türünün tarihteki bazı olay, durum veya gelişmelerin gerçek sebeplerinin veya sonuçlarının neler olabileceğine dair ortaya çıkan bir merak türü olduğu ileri sürülebilir (Altun, 2016).

2.8.1.3. Nasılı (Süreç) Merak

Tarihi olay ve olguların nasıl bir süreç izleyerek meydana geldiğini merak edilen bir durumdur. Sebep ve sonucu merak ile benzerlik göstermekle birlikte sürece daha fazla odaklanan bir boyut olarak dikkat çekmektedir (Altun, 2016).

2.8.1.4. Gerçeği merak

“Gerçek merak” kodlamasının bilimsel merakın alt kategorileriyle ilişkilendirilebileceği; bu bakımdan geçişli kategori olarak görülmesi gerektiği söylenebilir. Ayrıca gerçeğe/doğruya ulaşma perspektifinin unutulmaması gerektiği ve bilimsel merakın temel amaçlarından biri olduğu gerçeği gözden kaçırılmamalıdır (Altun, 2016).

2.8.1.5. Olasılığı Merak

Türkiye’de tarih öğretim programları içerisinde yer alan tarihsel yorum ve analiz becerisi kapsamında öğrencilerden “tarihsel olasılık örneklerini ve değişik seçeneklerin nasıl farklı sonuçlara yol açabileceğini göstererek tarihte kaçınılmazlığın olduğuna ilişkin iddiaları şüphe ile karşılamaları” (Millî Eğitim Bakanlığı, 2009) beklenmektedir. Tarihsel düşünme becerileri ile ilişkilendirilebilecek olasılık hususu, tarih merakının ortaya çıktığı alt boyutlardan biri olmuştur (Altun, 2016).

2.8.1.6. Belirsizliği Merak

Tarih bilgileri bireylerin zihinlerinde oluşturduğu ikilemler gibi tarihin karanlık sayfaları, tarihi süreçteki boşluklar da merakın ortaya çıkmasını sağlayabilmektedir. Bu boyutun bilimsel merak içerisinde yer alması, katılımcıların daha çok mevcut kaynakların konuyu aydınlatamadığını, bu konuda yeterince çalışma olmadığını vurgulamalarından kaynaklanmaktadır (Altun, 2016).

2.8.1.7. Ayrıntıları merak

Katılımcıların bilimsel merak kapsamına giren görüşleri incelendiğinde bilgi sahibi oldukları fakat yeterli kaynak bulunmadığı için detaylarını öğrenemedikleri için merak ettiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Burada en dikkat çeken nokta katılımcıların daha çok yaygın tarih yazımı anlayışı içerisinde çok fazla yer bulmayan sosyal tarihi, günlük yaşamı ve sıradan insanların hayatını merak ettikleri bunları ayrıntı olarak nitelendirdikleri görülmektedir (Altun, 2016).

Akça Berk ve Gültekin (2011) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin günlük yaşamı merak ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

2.8.1.8. Karşılaştırmalı merak

Özdemir'e (1995'den aktaran Keçe, 2015) göre tarih konularının, geçmişte olup biten olaylar olarak değerlendirilmesi, öğrencileri sadece geçmişte yaşamaya mahkûm edebilir. Oysaki kişi geçmişi günümüzle ilişkilendirebilme becerisine sahip olmalıdır. Tarih okuryazarlığının alt basamaklarından biri olarak nitelendirilen “geçmişle günümüzü ilişkilendirme becerisi” aynı zamanda bilimsel tarih merakının bir boyutu olabileceği görülmektedir (Altun, 2016).

2.8.1.9. Problem çözücü merak

Bu tarihsel düşünme becerisi probleminin tespit edilmesi, tanımlanması, sınırlarının belirlenmesi ve problemin olası çözüm yollarının sınanması aşamalarına dayanmaktadır (Keçe, 2015). Bu bakımdan Altun (2016) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların tarihteki sorunların çözümünü merak etmeleri, problem çözücü merak türünün bilimsel tarih merakı kapsamında ele alınmasına olanak sağlamıştır (Altun, 2016).

2.8.2. Duygusal Merak

Empati, sempati ya da antipati gibi duygularla birlikte ortaya çıkan merak duygusal merak olarak olarak adlandırılmıştır. Empatik, sempatik ve antipatik merak olmak üzere üç ayrı başlık altında ele alınmış ve bunlar aşağıda açıklanmıştır.

2.8.2.1. Empatik Merak

Tarihi empati ya da tarihsel empati tarih düşünme becerilerinden biri olan tarihsel kavramanın üç önemli unsuru olan tarihsel bilgi, anlamlılık ve empatinin birini oluşturmaktadır (Grant, 2001; Lee ve Ashby'den aktaran Keçe, 2015). Öğrencilerin tarihsel olayları geçmişteki koşulları göz önünde bulundurarak empati kurmaları, tarihsel kavrama becerilerini, yetilerini olumlu etkilemektedir (Lee ve Ashby'den aktaran Keçe, 2015). Halihazırda alan yazındaki bazı çalışmalar (Barton, 2008) da öğrencilerin duygusal empati kurmaktan hoşlandıklarını göstermektedir. Tarihsel empati kişinin kendi deneyimleri ve davranış tarzı ile, diğer kişinin durumu hakkında bildikleri temeline dayanarak bir başka kişinin davranışlarını anlama kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Sreb'dan aktaran Karabağ, 2003).

2.8.2.2. Sempatik Merak

Sempatik kavramı tarih öğretiminde değerler eğitimi, biyografi öğretimi, kimlik gelişimi, aidiyet vb. bağlamlarda olumlu bir kavram olarak nitelendirilebilir ancak daha çok eleştirel yaklaşım ve olumsuz değerlendirmeler yapılan bir kavramdır ve sıklıkla da empati kavramıyla karıştırılmaktadır (Altun, 2016). Empati karşımızdakini anlamaya dönük objektif gözleme dayalı “oymuş gibi davranma” deneyimi iken, sempati anlayalım ya da anlamayalım karşımızdakine hak vermeyi ifade eden sübjektif bir durumdur (Dökmen, 1997 ve Katz 1963'dan aktaran Karabağ, 2003).

2.8.2.3. Antipatik Merak

Altun (2016) Antipatik merakı, tarihe dair tartışmalı konularla alakalı olarak nefret ve öfke gibi duygularla açığa çıkan bir merak türü olarak tanımlamıştır.

2.8.3. Sıradışı Merak

Tarihteki sıra dışı karakter, olay, dönem ve mekânlar hangi yaşta, cinsiyette olursa olsun öğrencilerin ilgisini çekiyor. Yapılan araştırmalar da (Andraess, 1939; Kohlmeier, 2005; Barton, 2008; Levstik, 2011) öğrencilerin ilginç tarihi karakterleri, gizemli konuları, sıra dışı olayları, olağanüstü koşullar altında olan olayları ve kültürlerine ait efsaneleri merak ettiklerini göstermektedir. Ayrıca mitler, efsaneler, mucizeler, olağanüstü olaylar, sırlarla dolu hayatlar ve gizemli taraflarının olduğu olaylar da sıra dışı merakı ortaya çıkarmaktadır. Bunlardan hareketle sıra dışı merak geçmişte yaşanmış, akıl almaz, ilginç,

yaratıcı, gizemli, komik, şaşırtıcı, imkânsız, eğlenceli diye tabir edilebilen hususlara ait meydana gelen merak türüdür (Altun, 2016).

2.8.4. Önemli Merak

Tarihsel önem; tarihçinin, tarihin muhtemel bütün yapısının hangi parçalarından, anlamlı ve tutarlı bir hikâye oluşturabileceğine değer biçmesidir. Tarihsel anlamda çalışmaya değecek bir olayın önemli olduğunu söylemek doğru olacaktır. Tarihsel açıdan önem arz eden olayların ise zamanla bağlantılı olarak önem derecesi değişiklik gösterebilmektedir. Ayrıca Tarihsel önem sadece insanlar arası ilişkiler ve geçmişte yaşanıp bitmiş olaylar değildir. Tarihsel önem, geçmişte yaşanan olay bu olayın içinde olan kişilerle ve bizlerle, yani şu anda tarihsel düşünmeyi gerçekleştiren bireyler arasındaki ilişkileri kapsamaktadır (Seixas, 1994, Seixas ve Peck, 2004'ten aktaran Er Tuna, 2014).

Er Tuna (2014) da çalışmasında tarihsel karakteri önemli yapan iş ve eylemlerin (büyük başarılar elde etmesi, zorlukların üstesinden gelmesi, yararlı işler yapması veya büyük acılar yaşaması gibi), bu önemli işleri nasıl gerçekleştirdiğinin ve yine böylesine önemli işleri gerçekleştiren karakterin nasıl biri olduğunun öğrenciler tarafından merak edildiğini ifade etmiştir (Altun, 2016).

“Önemli tarih merakı” iki ayrı başlık altında ele alınmıştır: Keşfedilen önemli merak ve aktarılan önemli meraktır.

2.8.4.1. Keşfedilen (Önemli) Merak

Keşfedilen önemli merak, öğrencilerin tarih öğrenme sürecinde neyin önemli olduğuna kendilerinin karar verdiği bir konuya dair ortaya çıkan bir merak türü olarak görülebilir. Öğrenci burada tarih bilgisini öğrenirken; tarih düşünme becerilerini etkin bir şekilde işe koşarken tarihi önem algısını keşif yoluyla oluşturmaktadır. Böyle bir süreçte ortaya çıkan merak da daha anlamlı ve değerli olmaktadır (Altun, 2016).

2.8.4.2. Aktarılan (Önemli) Merak

Aktarılan önemli merak ise tarih bilgisini edinme sürecinde neyin önemli olduğuna öğrencilerin karar vermediği; öğretim programı, ders kitabı, öğretmen veya kendisi dışındaki başka faktörlerden kendisine aktarılan, ezbere dayalı yüzeysel bir merak türü olarak görülebilir. Aslına bakılırsa bir merak türü olarak bile adlandırılmayabilir; çünkü burada öğrenci “neyi merak ediyorsun” sorusuna kendisine aktarılan, ezberlediği (ki bunlar doğal olarak önemli olduğuna karar verilen ve öğretilmeye değer görülen konular) ve dolayısıyla o anda aklına ilk gelen konuyu söylemiş olma ihtimali yüksektir. “Neden?”

sorusuna katılımcıların verdiği “önemli olduğu için, en çok bilinen kişi olduğu için, bir çağ kapatıp bir çağı açtığı için, büyük bir başarı olduğu için” şeklindeki cevaplar keşfedilen bir önem algısına değil, aktarmaya dayalı ezberciliğe işaret etmektedir (Altun, 2016).

2.8.5. Deneyimsel Merak

Deneyimsel merak gerçekçi (realistik) ve hayalci (romantik) merak olmak üzere iki ayrı başlık altında ele alınmıştır.

2.8.5.1. Romantik/Hayalci (Deneyimsel) Merak

Romantik merak bireyin gerçekleşmesi mümkün olmamasına rağmen geçmişteki bir kişi, olay, dönem veya mekânı ait olduğu dönem içinde görmeyi, şahit olmayı veya deneyimlemeyi (tarihi kişiyle konuşmak, onunla birlikte hareket etmek gibi) arzu ettiği bir merak türüdür (Altun, 2016).

2.8.5.2. Realistik/Gerçekçi (Deneyimsel) Merak

Realistik/gerçekçi tarih merakı ise bireyin geçmişte yapılmış, bireysel ya da toplumsal olarak günümüzde önemli (ya da ilginç, sıradışı olan) kabul edilen ve varlığını devam ettiren tarihi yer veya mekânları ziyaret etme isteğiyle ortaya çıkan bir merak türüdür. Savaş alanı, müze, mabet gibi bu tarihi yer veya mekânları gezmek istemek gibi gerçekçi bir deneyim isteğine dayanmaktadır (Altun, 2016).

2.8.6. Sosyal Merak

Çocuklar anne ve babalarından, büyükanne ve büyükbabalarından, kardeşlerinden, diğer akrabalarından ve akranlarından tarihi öğrenmekte ve yine bu sosyal çevresi sayesinde tarihe olan ilgisi artmaktadır (Barton, 2008; Barton, 2001; Barton ve McCully, 2005; Lévesque, 2003). Bu boyut, çevresel merak başlığı altında; medyatik merak ile birlikte “sosyal merak” olarak adlandırılmıştır (Altun, 2016).

2.9. İlgili Çalışmalar

İskender’in (2007) “Öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutumları” konulu çalışmasında, öğretmen adaylarının tarihe ve tarih dersine bakışlarında okumuş oldukları bölümle tarihe karşı bakış açıları arasında belirgin bir farkın bulunmadığı belirtilmiştir. Başka bir söyleyişle, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlerin, tarihe karşı olan

tutumlarının belirlenmesinde rolü olmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Bunun nedeni olarak Eğitim fakültelerindeki öğrencilerin, öğretmen olma bilinci ile yetiştirildikleri, hangi alanda eğitim alırlarsa alsınlar öğretmenlik mesleğine adım attıklarında konularıyla ilgili olarak ya da çeşitli nedenlerle, özellikle de anma günlerinde önemli tarihi olaylardan derslerinde bahsedeceklerdir.

Çalışmadaki ait veriler incelendiğinde, kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre tarihe karşı da daha olumlu bir tutum sergiledikleri anlaşılmıştır. Bu durum sözel alanlar söz konusu olduğunda kız öğrencilerin kendilerini ifade ederken erkek öğrencilere oranla daha iyi oldukları şeklinde yorumlanmıştır. Diğer bir nokta ise erkek öğrencilerin, derslerde günlük yaşantıyla ilişkili olduğunda derse karşı olan tutumlarının olumlu yönde değişti sonucuna varılmıştır.

Dönmez ve Yeşilbursa'nın (2014) "Ortaokul Öğrencilerinin Tarih Algısı" isimli çalışmalarında, öğrencilerin tarihi daha çok geçmişteki siyasi olaylar, millet ve vatan sevgisi olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu sonucun ise sekizinci sınıftaki T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük dersinin içeriğinden kaynaklanabileceği düşünülmüştür. Buradan hareketle ortaokul öğrencilerinin tarih dersi öğretim programının, tarih algılarında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Altun'un (2014) "Sınıf öğretmeni adaylarının tarih merakına yönelik bir inceleme" adlı çalışmasında ise tarih eğitiminin siyasi konular çerçevesinde sıkıştığı ve önemli merak türünün ilk sırada yer aldığı sonucuna varılmıştır.

Kaya ve Demirel'in (2008) "Lise 3. Sınıf öğrencilerinin tarih derslerindeki ilgi alanları (Erzurum örneği)" isimli çalışmalarında öğrencilerin ilgilendiği konuların kendi kimlikleriyle ilişkili olduğu ve geçmişten daha çok günümüze yakın ve günümüz tarihinden hoşlandıkları ifade edilmiştir. Ancak Osmanlı tarihini Cumhuriyet tarihinden daha ilgi çekici bulunmuştur. Osmanlı tarihinde ise en fazla ilgi duyulan konular askeri başarılar, Avrupa'da yayılma, gerileme ve yıkılış konuları olmuştur. Türkiye tarihini dikkat çekici bulan öğrencilerin dış dünyaya ilgileri ise yok denecek kadar az olduğu sonucuna varılmıştır.

Altun'un (2016) "Tarih merakına yönelik bir inceleme: Fen-edebiyat fakültesi (AİBÜ) tarih bölümü öğrencilerinin tarihe dair merakları" adlı çalışmasında tarih merakı; bilimsel, sıra dışı, önemli, duygusal, deneyimsel ve sosyal meraktan oluşan bir çekirdek kategori oluşturulmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem ele alınmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Eğitim fakültesi tarih eğitimi bölümü 5. sınıf öğrencileri (Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi) ve Pedagojik formasyon eğitimi alan tarih bölümü öğrencilerinin (4. Sınıf öğrencileri ve tarih bölümünden mezun öğrenciler) tarihi karaktere, olaya, döneme ve mekâna ait merakını belirlemek ve ayrıntılı olarak bilgiye ulaşmak için çalışmada, nitel bir yaklaşım olan “durum çalışması deseni” tercih edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek’e göre (2011) durum çalışması temelinde “nasıl” ve “neden” sorularını barındıran ve araştırmacı tarafından kontrol altına alınamayan bir olgu veya olayı ayrıntılarıyla incelemesine imkân sağlayan bir araştırma yöntemidir. Olaylar ve durumlar farklı şekillerde karşımıza çıkabilir. Bir kişi, grup, ortam, kurum, incelenecek durumlara örnek olarak verilebilir.

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2016- 2017 eğitim- öğretim yılında Gazi, Marmara ve Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültelerinin Tarih Eğitimi Bölümünde eğitim gören öğrenciler ile Gazi Üniversitesinde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü (Tarih Bölümünden mezun ve Tarih bölümünde halen öğretim gören 4. Sınıf) öğrencileri arasından “Tarih Merakı Görüş Formu” nu eksiksiz dolduran 154 öğrenciden oluşturulmuştur. Çalışmaya ait öğrenci dağılımı Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1

Araştırmaya Ait Öğrenci Dağılımı

Bölümler	Kız	Erkek	Toplam
Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencileri	62	39	101
Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri (Gazi, Marmara ve Atatürk Üniv.)	26	27	53
Toplam	88	66	154

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak gerekli izinlerin alınması suretiyle Altun (2016) tarafından geliştirilen “Tarih Merakı Görüşme Formu” kullanılmıştır. Bu formda sorular 5N1K tekniğinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Yöntemde kullanılan sorularla problem, neden ya da çözüm her yönüyle detaylı ve eksiksiz olarak belirlenebilir. Öğrenciler tarafından tarihsel açıdan en çok merak edilen karakter, olay, zaman ve mekânı belirlemek amacıyla belirli sorular sorulmuştur. Bu sorulara bakılacak olursa;

- Merak ettiğiniz tarihî karakter kimdir? Merak etme nedeninizi yazınız.
- Merak ettiğiniz tarihî olay hangisidir? Merak etme nedeninizi yazınız.
- Merak ettiğiniz tarihî dönem/zaman hangisidir? Merak etme nedeninizi yazınız.
- Merak ettiğiniz tarihî mekân (coğrafi bölge, şehir, tarihî bina vb.) neresidir? Merak etme nedeninizi yazınız.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel bir durum çalışması olarak planlanarak yürütülen çalışmada durum olarak Gazi, Marmara ve Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültelerinin Tarih Eğitimi Bölümü öğrencileri ve Gazi Üniversitesinde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin (Tarih Bölümünden mezun ve Tarih bölümünde halen öğretim gören 4. Sınıf öğrencileri) görüşleri, tarihin temel unsurları ve 5N1K tekniğinden yararlanılarak hazırlanan “Tarih Merakı Görüş Formu” vasıtasıyla alınmıştır. Durum çalışmaları, temelinde ‘nasıl’ ve ‘niçin’ sorularının yer aldığı, araştırmacı tarafından kontrol altında tutulamayan bir olayı veya olguyu derinlemesine incelenmesine imkân sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2011). Yin’e (1984) göre durum çalışması, araştırılan olguyu kendi yaşam çerçevesi içinde inceleyen, olgu ve içinde bulunduğu ortam arasındaki sınırların kesin hatlarla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan bir araştırma yöntemidir (Özçelik ve Yıldırım, 2002).

Elde edilen verilerin analizi ‘içerik analizi’ yöntemiyle çözümlenerek yorumlanmıştır. “İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). Bahse konu veriler tablo haline getirilerek sayısal veriler oluşturulmuştur. Oluşturulan bu sayısal veriler detaylı bir şekilde incelenerek karşılaştırmalar yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri (Tarih Bölümünden mezun ve Tarih bölümünde halen öğretim gören 4. Sınıf öğrencileri) ile Tarih Eğitimi Bölümü (Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi) lisans öğrencilerinin tarihe dair meraklarından ortaya çıkan bulgu ve yorumlar ayrı ayrı başlıklar şeklinde ele alınarak aşağıda açıklamalar yapılmıştır.

4.1. Merak Edilen Tarihî Karakterler

Yapılan araştırma sonucunda merak edilen tarihî karakterler tablo halinde sayısal veriler ile düzenlenmiştir. Bu kapsamda Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin merak ettikleri tarihî karakterler Tablo2'de ele alınmıştır.

Tablo 2

Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihî Karakterler

Tarihî Karakter	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Mezun Tarih Bölümü Öğrencileri	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü 4.Sınıf Öğrencileri	Toplam
Fatih Sultan Mehmet	7	6	13
Mustafa Kemal Atatürk	5	5	10
II. Abdülhamid	5	3	8
Hiz. Muhammed	2	3	5
Adolf Hitler	1	4	5
Timur	2	2	4
Şah İsmail	3	1	4
Kazım Karabekir	2	2	4
Yavuz Sultan Selim	2	1	3
Metehan	0	2	2
Vahdettin	0	2	2
Cengiz Han	1	1	2
Atilla	2	0	2
Latife Hanım	0	1	1
Nene Hatun	0	1	1
Diğer	3	32	35

Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Mezun Tarih Bölümü öğrencileri tarafından merak edilen tarihî karakterler incelendiğinde 14 farklı kişiden bahsedildiği görülmektedir. Bu karakterlerden en çok merak kişiler Fatih Sultan Mehmet, Mustafa Kemal Atatürk ve II. Abdülhamid olmuştur.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü 4.Sınıf Öğrencileri tarafından ise en çok merak edilen tarihî karakterler sırasıyla Fatih Sultan Mehmet, Mustafa Kemal Atatürk ve Adolf Hitler olmuştur. Bu isimler incelendiğinde öğrencilerin tarihî karakter olarak 36 farklı kişiden bahsettiği görülmüştür.

Tarih Bölümü öğrencilerinden alınan cevaplardan sadece iki kişi (kadın) tarafından merak edilen tarihi karakter sorusuna, *Latife Hanım* ve *Nene Hatun* yazarak *yalnız iki kadın karakterin* adı verilmiştir.

Bununla birlikte Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Tarih Eğitimi Bölümü öğrencilerinin merak edilen tarihi karakterlere ait verdikleri cevaplar Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3
Tarih Eğitimi Bölümü (Gazi, Marmara ve Atatürk Üniversitesi) Merak Edilen Tarihi Karakterler

Tarihi Karakter	Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri			Toplam
	Gazi Üniv.	Marmara Üniv.	Atatürk Üniv.	
Mustafa Kemal Atatürk	3	3	2	8
Yavuz Sultan Selim	3	1	4	8
Kanuni Sultan Süleyman	1	3	3	5
Timur	1	0	1	2
Metehan	0	1	1	2
Cem Sultan	1	0	1	2
Büyük İskender	0	0	2	2
Hatice Turhan Sultan	0	1	0	1
Diğer	7	11	5	23

Tarih Eğitimi Bölümünde eğitim gören öğrenciler tarafından en çok merak edilen karakterlere bakıldığında bu isimler sırasıyla Mustafa Kemal Atatürk, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman olmuştur. Verilen cevaplar neticesinde özellikle Osmanlı Tarihi ve Türk Tarihinin ağırlığı dikkat çekmektedir. Ayrıca öğrencilerin verdiği cevaplarda 31 farklı tarihi karakterden söz ettiği görülmüştür.

Tarih Eğitimi Bölümünde öğrenim gören yalnızca bir kişi (kız öğrenci) merak edilen tarihi karakter sorusuna, Hatice Turhan Sultan cevabını vermiştir. Merak edilen karakterlerden sadece bir kadın karakterin bir kız öğrenci tarafından merak edildiği görülmektedir.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri ile Tarih Eğitimi Bölümü lisans öğrencileri tarafından merak edilen karakterler içinde yalnızca üç (Hatice Turhan Sultan, Latife Hanım ve Nene Hatun) kadın karakter olduğu, diğer karakterlerin ise erkek karakterlerden oluştuğu görülmektedir. Bu durumu sosyal statü bakımından tarihte kadının çok yer bulamadığı siyasi ağırlıklı tarih öğretimi içeriğinin ve erkek odaklı tarih yazımının bir yansıması olarak değerlendirmek mümkündür.

Ortaya çıkan bu sonuçlarda Levstik ve Groth'un (2002) "normal tarih erkek odaklıdır" tespitini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Tarih biliminde kadın bakış açısı yok sayılmış ve kadınlar unutulmuşlardır. Kadınlara ilişkin ve bir denge oluşana kadar kadın bakış açısının uygulanması ile tarih bilimindeki boşluklar ortaya çıkarılmalı ve doldurulmalıdır. Bu durumda erkek odaklı tarih yazımının kadın odaklı olanlarla tamamlanması veya değiştirilmesi gerekmektedir.

Çalışmada elde edilen verilere göre en çok merak edilen tarihi karakterlerin çoğunun yerli karakterden oluştuğu görülmektedir. Bu dağılım incelendiğinde tarih öğretimindeki Türk Tarihine verilen ağırlık göz önüne alındığında olağan bir durum olarak değerlendirilebilir.

Karakterlerin tematik olarak dağılımına bakıldığında ise daha çok Osmanlı Tarihinin ağırlığı hissedilmekte, diğer bir deyişle Osmanlı Tarihine dair merakın daha fazla olduğu veya en çok Osmanlı Tarihinin öğrenildiği şeklinde de yorum yapmak mümkündür.

Tarihi karakterleri mesleki olarak incelediğimizde ise karakter olarak büyük bir çoğunluğun, siyasi karakterlerden oluştuğu görülmüş olacaktır. Bu durumda tarih öğretiminin ağırlıklı olarak siyasi tarih içeriğine sahip olduğunu gösterir niteliktedir.

Bu bulgulara göre tarih öğretiminin siyasi ağırlıklı olduğu görülmektedir. Bu da göstermektedir ki Tarih öğretim programlarında tarihin gerek sosyal ve kültürel gerek ekonomik gerekse bilimsel boyutlarının tarihin siyasi boyutu kadar önemsenmediği veya diğer bir deyişle ihmal edildiği söylenebilir. Yalnızca siyasi karakterlerin ve askeri kişilerin ön plana çıkarılarak kadınların, bilim adamlarının, kâşiflerin, fikir adamlarının neredeyse yok sayılması anlamına gelmektedir. Bu da farklı mekânlarından ve Dünya Tarihindeki diğer dönemlerden ve haberdar olunamaması gibi olumsuzlukları beraberinde getirmektedir (Altun, 2014).

Merak edilen tarihi karakter sorusuna ait öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

- Mustafa Kemal Paşayı evliliğe ikna etmek eminim büyük bir özveri istemiştir. Acaba nasıl başardı? Gerçekten büyük başarı. (Latife Hanım)

- Kişilik olarak ta, başarıları sebebiyle de en çokta sert bir mizacının olması bana çok farklı geliyor. (Yavuz Sultan Selim)
- Osmanlı Tarihinin en önemli padişahlarından biri olduğu için ayrı bir sempati duyuyorum. Tarihi ve karakteristik kişiliği ayrıca bende merak uyandırıyor. (Fatih Sultan Mehmet)
- Modern Türk Devleti'nin kurucusu olan Mustafa Kemal Atatürk... İyi bir devlet adamı, eğitmen ve harika bir asker. Böyle bir kişiliği daha yakından tanımak isterdim. (Mustafa Kemal Atatürk)

4.2. Merak Edilen Tarihi Olaylar

Yapılan araştırma sonucunda merak edilen tarihi olaylar tablo halinde sayısal veriler ile düzenlenmiştir. Bu kapsamda Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin merak ettikleri tarihi olaylar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4
Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin Merak Ettikleri Tarihi Olaylar

Tarihi Olay	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Mezun Tarih Bölümü Öğrencileri	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü 4.Sınıf Öğrencileri	Toplam
İstanbul'un Fethi	6	5	11
Vaka-i Vakvakiye	2	5	7
Ankara Savaşı	1	4	5
Malazgirt Savaşı	2	3	5
Kurtuluş Savaşı	3	2	5
Kavimler Göçü	2	2	4
Kazıklı Voyvoda Olayı	0	4	4
Kürşat Olayı	2	2	4
Kadeş Savaşı	3	0	3
Celali İsyanları	2	1	3
I.ve II. Dünya Savaşları	1	1	2
Haçlı Seferleri	1	1	2
Diğer	10	36	46

Gazi Üniversitesi'nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Mezun Tarih Bölümü öğrencileri tarafından en fazla merak edilen olaylar sırasıyla İstanbul'un Fethi, Kurtuluş Savaşı ve Kadeş Savaşı olmuştur. Bu olaylara bakıldığında öğrencilerin 21 farklı tarihi olaydan söz ettiği görülmektedir.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü 4.Sınıf Öğrencileri tarafından ise en çok merak edilen tarihi olaylar sırasıyla İstanbul'un Fethi, Vaka-i Vakvakiye, Kazıklı Voyvoda

Olayı ve Ankara Savaşı olmuştur. Bu olaylara bakıldığında öğrencilerin 47 farklı tarihi olaydan söz ettiği görülmektedir.

Ayrıca Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü 4.Sınıf Öğrencilerinin Kazıklı Voyvoda Olayı ve Ankara Savaşı'nı en çok merak ettikleri olay olarak yazmaları dikkati çekmiştir.

Merak edilen tarihi olay sorusuna ait öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

- “Bizans Ordusuna yönelik o dönemin şartlarına göre gemilerin karadan yürütülmesi ve ilk defa bu dönemde top döktürülmesinin nasıl geliştiğini merak ediyorum.” (İstanbul’un Fethi)
- “Yakın tarihimizin en önemli olayı olarak görüyorum. Bu nedenle bu dönem ile ilgili her ayrıntıyı öğrenmek istiyorum.” (Kurtuluş Savaşı)
- “Çünkü: bu savaşta ne kazanan var ne kaybeden var. O dönemde bu savaş nasıl sonuç buldu? Nasıl uzlaşma sağlandı? Merak ediyorum” (Kadeş Savaşı)
- “Vakanın yaşandığı koşulları tam anlamıyla bilmek isterdim. Neden engel olunmadığını tam anlamıyla öğrenmek isterdim”. (Vaka-i Vakvakiye)

Bununla birlikte Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Tarih Eğitimi Bölümü öğrencilerinin merak edilen olaylara ait verdikleri cevaplar Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5
Tarih Eğitimi Bölümü (Gazi, Marmara ve Atatürk Üniversitesi) Merak Edilen Tarihi Olaylar

Tarihi Olay	Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri			Toplam
	Gazi Üniv.	Marmara Üniv.	Atatürk Üniv.	
İstanbul’un Fethi	2	1	1	4
Ankara Savaşı	4	0	0	4
Türklerin Göçü	1	2	1	3
Otrar Olayı	0	2	0	2
Diğer	9	15	17	40

Tarih Eğitimi Bölümünde okuyan öğrencilerin en çok merak ettikleri olaylar ise sırasıyla İstanbul’un Fethi, Ankara Savaşı ve Türklerin Göçü olmuştur. Tüm olaylara bakıldığında öğrencilerin 44 farklı tarihi olaydan bahsettiği görülmektedir.

Merak edilen tarihi olay sorusu ile ilgili görüşler şöyledir:

- “Çok ciddi reformlara ve süreçlere neden olduğu için merak ediyorum.” (İstanbul’un Fethi)

- “En çok Ankara Savaşını ve sonrasını merak ediyorum. Bence bu konu tam olarak aydınlatılmış değildir.” (Ankara Savaşı)
- “Bu olayın özellikle kişisel ve toplumsal etkilerini ilk ağızdan dinlemek ilgi çekici ve ufuk açıcı olurdu.” (Türklerin Göçü)
- “Bu olay gerçekleşmemiş olsaydı Cengizhan’ın büyük batı seferi ne şekil alırdı? Hep üzerinde merak ettiğim bir konu olmuştur.” (Otrar Olayı)
- Her iki tarafta da öğretmen adaylarının tarihsel meraklarının odak noktasının daha çok Osmanlı Tarihi olduğu görülmektedir.
- Merak edilen tarihi olayların tematik dağılımı incelendiğinde, bunların ağırlıklı olarak siyasi/askeri tarih içeriğine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç tarihin toplumsal, ekonomik, dini, kültürel, bilimsel, sanatsal ve diğer boyutlarının yeteri kadar ele alınmadığını ve ihmal edildiği şeklinde yorumlanabilir.

4.3. Merak Edilen Tarihi Dönemler (Tarihler)

Yapılan araştırma sonucunda merak edilen tarihi dönemler tablo halinde sayısal veriler ile düzenlenmiştir. Bu kapsamda Gazi Üniversitesi’nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin merak ettikleri tarihi dönemler Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Gazi Üniversitesi’nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin Merak Ettiği Tarihi Dönemler (Tarih)

Tarihi Dönem (Tarih)	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Mezun Tarih Bölümü Öğrencileri	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü 4.Sınıf Öğrencileri	Toplam
Osmanlı Yükselme	7	9	16
Türkiye Yakın Tarihi	5	9	14
Orta Çağ	5	8	13
Osmanlı Kuruluş	4	5	9
Tarih Öncesi	2	6	8
Osmanlı Yıkılma	3	4	7
Cumhuriyet	5	2	7
Millî Mücadele	2	4	6
Diğer	2	19	21

Gazi Üniversitesi’nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Mezun Tarih Bölümü öğrencileri tarafından en çok merak edilen dönemler sırasıyla Osmanlı Yükselme Dönemi, Orta Çağ ve Türkiye Yakın Tarihidir. Bu dönemlere bakıldığında öğrencilerin 10 farklı tarihi dönemden söz ettiği görülmektedir.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü 4.Sınıf Öğrencileri tarafından ise en çok merak edilen tarihi dönemler sırasıyla Türkiye Yakın Tarihi, Osmanlı Yükselme Dönemi ve Orta Çağ olmuştur. Bu olaylara bakıldığında öğrencilerin 27 farklı tarihi dönemden söz ettiği görülmektedir.

Katılımcı görüşleri incelendiğinde;

Avrupa'nın o devirde kilisenin etkinliğinin ve dini sapkınlıklarının bireylerde bıraktığı izini, skolastik bir düşünceden sıyrılan Avrupa'nın büyük bir hızla zincirleri kırarak medenileşmesini merak ediyorum. (Orta çağ)

Bu dönem benim için büyük merak konusudur. Hala gizli kalmış açıklanmamış birçok bilgi olduğuna inanıyorum. Bence açıklandığında dönem yeniden yazılacak. (Osmanlı Yıkılma ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş dönemi arası)

Kilisenin siyasete karışması ile skolastik düşüncenin egemen olarak karanlık bir dönemin yaşanması (Orta Çağ)

Bununla birlikte Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Tarih Eğitimi Bölümü öğrencilerinin merak edilen tarihi dönemlere ait verdikleri cevaplar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7

Tarih Eğitimi Bölümü (Gazi, Marmara ve Atatürk Üniversitesi) Merak Ettiği Tarihi Dönemler (Tarih)

Tarihi Dönem (Tarih)	Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri			Toplam
	Gazi Üniv.	Marmara Üniv.	Atatürk Üniv.	
Tarih Öncesi	5	4	3	12
Osmanlı Kuruluş	2	2	2	6
Türkiye Yakın Tarihi	1	3	1	5
Millî Mücadele	2	2	1	5
Osmanlı Yıkılma	1	1	1	3
Diğer	5	8	11	23

Tarih Eğitimi Bölümünde okuyan öğrencilerin en çok merak ettikleri dönemler ise sırasıyla Tarih Öncesi Dönemler (Paleolitik, Mezolitik, Noelitik ve Kalkolitik Dönem), Osmanlı Kuruluş Dönemi, Türkiye Yakın Tarihi ve Millî Mücadele Dönemi olmuştur.

Çalışma sonucunda ortaya çıkan öğrenci görüşleri şunlardır:

- Teknolojik gelişmelerin olmadığı dönem olduğu için ve ayrıca sınıf ayrımı zenginlik-fakirlik olmadığı için bu dönem ilgimi çekmektedir. (Tarih Öncesi Dönem)

- Popüler ve merak uyandıran bir dizi izlediğim için merak ediyorum. (Osmanlı Kuruluş Dönemi)

Dünyadaki tüm dengelerin alt üst olduğu, tüm devletlerin güç gösterisi yaptığı bir dönem. Bu dönemde varlığını ve başarısını dünyaya kanıtlamış bir millet “Türkler.” (Türkiye Yakın Tarihi)

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri ve Tarih Eğitimi Bölümü öğrencilerin ifade ettikleri dönemlere bakıldığında Türkiye Yakın Tarihi’nin her iki öğrenci grubu tarafından merak ediliyor olması Tekeli’nin (1998: 203) “*Öğrencilerin ilgileri bir yandan günümüze yaklaştıkça, öte yandan kendi kimlikleriyle özdeşleştirdikleri dönemlerle artmaktadır.*” görüşünü destekler niteliktedir. Diğer bir deyişle öğrenciler içinde bulunduğu toplumu ve dönemi anlamak istemektedirler.

Dikkat çeken diğer bir nokta ise merak edilen dönemlerden Tarih Öncesi Dönemler, Millî Mücadele Dönemi, Osmanlı Kuruluş ile Osmanlı Yıkılma Dönemi ve Türkiye Yakın Tarihinin hem formasyon eğitimi alan öğrenciler hem de Tarih Eğitimi Bölümündeki öğrenciler tarafından merak edilen başlıca dönemler olmasıdır.

4.4. Merak Edilen Tarihi Mekânlar

Yapılan araştırma sonucunda merak edilen tarihi dönemler tablo halinde sayısal veriler ile düzenlenmiştir. Bu kapsamda Gazi Üniversitesi’nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin merak ettikleri tarihi mekânlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Gazi Üniversitesi’nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Merak Edilen Mekânlar

Merak Edilen Mekân	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Mezun Tarih Bölümü Öğrencileri	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü 4.Sınıf Öğrencileri	Toplam
Mısır (Piramitler)	6	6	12
İstanbul	3	4	7
Versay Sarayı	0	3	6
Ayasofya Müzesi/Camii	1	4	5
Orta Asya	2	3	5
Orta Doğu	3	2	5
Balkanlar	3	1	4
Bosna Hersek	2	2	4
Topkapı Sarayı	1	3	4
İspanya	2	2	4
Roma	3	1	4
Alamut Kalesi	2	2	4
Diğer	7	30	37

Gazi Üniversitesi’nde Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Mezun Tarih Bölümü öğrencileri tarafından en çok merak edilen mekanlar sırasıyla Mısır (Piramitler), İstanbul,

Orta Doğu ve Balkanlar olmuştur. Bu mekânlara bakıldığında öğrencilerin 19 farklı tarihi mekândan söz edildiği görülmüştür.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü 4.Sınıf Öğrencileri tarafından ise en çok merak edilen tarihi mekânlar sırasıyla Mısır (Piramitler), İstanbul, Orta Asya, Versay Sarayı ve Topkapı Sarayı olmuştur. Bu mekânlara bakıldığında öğrencilerin 42 farklı tarihi mekândan söz edildiği görülmüştür.

Buna ilişkin katılımcı örnekleri şunlardır:

- Avrupa'daki Türk-İslam etkisinden kalanları görmek için bu coğrafyayı merak ediyorum. (Balkanlar)
- Günümüzde en fazla gündemi meşgul eden coğrafya. Tartışmaların geçmişten günümüze tüm ayrıntılarını bilmek isterdim. (Orta Doğu)
- Neden Osmanlı bu sarayı taklit etme gereği duydu? Doğrusu merak ediyorum. (Versay Sarayı)
- Mısır'ı ve Piramitleri gizemli buluyorum. Piramitlerle ilgili hala bilinmeyenler olması dikkatimi çekiyor. (Mısır (Piramitler))
- Türklerin ilk anayurdu olduğu için. Göktürk kitabeleri vb. gibi Türklere ait tarihi eserler bu bölgede bulunduğu için merak ediyorum. (Orta Asya)

Bununla birlikte Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Tarih Eğitimi Bölümü öğrencilerinin merak edilen tarihi mekanlara ait verdikleri cevaplar Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9

Tarih Eğitimi Bölümü (Gazi, Marmara ve Atatürk Üniversitesi) Merak Edilen Mekânlar

Merak Edilen Mekân	Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri			Toplam
	Gazi Üniv.	Marmara Üniv.	Atatürk Üniv.	
İstanbul	2	0	4	6
Balkanlar	3	1	1	5
Mısır (Piramitler)	1	1	2	4
Ayasofya Müzesi/Camii	2	0	2	4
Ötüken	2	1	1	4
Diğer	6	17	9	30

Tarih Eğitimi Bölümünde okuyan öğrencilerin en çok merak ettikleri mekânların başında İstanbul gelmektedir. Balkanlar, Mısır (Piramitler), Ayasofya ve Ötüken diğer merak edilen mekânlardır. Bu öğrenci grubunda da merak edilen mekânların çeşitliliği dikkat çekmektedir.

Tarih Eğitimi Bölümü öğretmen adayları ise toplam olarak 35 farklı mekândan söz etmişlerdir. Farklı ülkelerdeki tarihi mekânlara dair meraklarının daha fazla öne çıktığı görülmektedir.

Bu tabloya ilişkin öğrenci görüşleri şunlardır:

- Ayasofya'nın mimarisinden çok manevi havasın daha farklı olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle orayı görmek isterdim. (Ayasofya)
- Bana göre gizemli ve çok yönlü bir tarihi yönü var. Yapıların oluşum fikri, yapılış şekli, hükümdarın bu yapılara olan bağlılığı dikkatimi çekmektedir. (Mısır (Piramitler))
- Tarihte önemli bir yere sahip olan Türk Milletinin ilk zamanlarına dair olayların birçoğunun buralarda geçmesi açısından merak ediyorum. (Ötüken)

Osmanlı devletine ve Roma'ya ait birçok farklı yapıyı birlikte görebildiğim için merak konum olmuştur. (İstanbul)

- Balkanlarda en çok Selanik, Manastır gibi şehirleri görmek isterdim. Çünkü Eski Osmanlı varlığını ve Fransız İhtilali sonrası Balkan coğrafyasını görmek isterdim. (Balkanlar)

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri ve Tarih Eğitimi Bölümü öğrencilerinin ifade ettikleri mekânlara bakıldığında mekânsal çeşitlilik dikkat çekmektedir.

4.5. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Karakterlere Dair Merakının Nedenleri

Bu başlık altında Tarih Eğitimi Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi karakterlere dair merakının nedenleri tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 10

Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Karakterlere Dair Merakının Nedenleri

Merak Türleri	Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri
Bilimsel	16
Duygusal	5
Sıra dışı	6
Önemli	17
Deneyimsel	7
Sosyal	2

Tarih Eğitimi Bölümü öğrencileri tarafından verilen cevaplara bakıldığında, en çok merak edilen tarihi karakteri merak etme nedeninin önemli merak olduğu görülmüştür. Öğrencilere ezberletilen, önemli olduğu aksettirilen, okul hayatı boyunca hep karşısına çıkan isimler olduğu ortaya çıkmıştır. Kişinin bilinçaltında önemli ki öğretiliyor duygusu oluşturularak, kaynaklarda da sürekli ismi geçiyor diye düşünerek aslında kendi merak ettiği konu değil de kendisine önemli olduğu için öğretilen, aklına ilk gelen ismi yazdığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin verdiği cevapların nedenlerine bakıldığında ikinci sırada kapsam olarak oldukça geniş olan bilimsel merakın olduğu görülmektedir.

Diğer merak türlerine bakıldığında sırasıyla deneyimsel, sıra dışı, duygusal ve sosyal merak türlerinin geldiği görülmüştür.

4.6. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Olaylara Dair Merakının Nedenleri

Bu kısımda Tarih Eğitimi Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi olaylara dair merakının nedenleri tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 11
Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Olaylara Dair Merakının Nedenleri

Merak Türleri	Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri
Bilimsel	24
Duygusal	3
Sıra dışı	2
Önemli	15
Deneyimsel	8
Sosyal	1

Öğrenciler tarafından verilen cevaplar incelendiğinde çoğunluk olarak bilimsel merakın ağırlıkta olduğu görülmüştür.

Öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi olaylara dair merakının nedenlerine bakıldığında ikinci sırada önemli merak olduğu görülmektedir. Diğer merak türleri ise sırasıyla deneyimsel, duygusal, sıra dışı ve sosyal meraktır.

4.7. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Dönemlere Dair Merakının Nedenleri

Bu başlıkta Tarih Eğitimi Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi dönemlere dair merakının nedenleri tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 12

Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Dönemlere Dair Merakının Nedenleri

Merak Türleri	Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri
Bilimsel	29
Duygusal	1
Sıra dışı	1
Önemli	15
Deneyimsel	7
Sosyal	0

Verilen cevaplara bakıldığında bilimsel merakın ağırlıkta olduğu, önemli merakında onu takip ettiği görülmektedir. Diğerleri ise sıra dışı, duygusal ve deneyimsel merak olarak sıralanmıştır.

4.8. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Mekânlara Dair Merakının Nedenleri

Bu kısımda Tarih Eğitimi Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi mekânlara dair merakının nedenleri tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 13

Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Mekânlara Dair Merakının Nedenleri

Merak Türleri	Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri
Bilimsel	6
Duygusal	1
Sıra dışı	10
Önemli	27
Deneyimsel	9
Sosyal	0

Öğrencilerden alınan cevaplara göre en çok merak edilen tarihi mekânları merak etme nedeni olarak önemli merak türünün önde geldiği görülmüştür. Bunu sıra dışı merak ve deneyimsel merak izlemektedir.

4.9. Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Karakterlere Dair Merakının Nedenleri

Bu başlık altında Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi karakterlere dair merakının nedenleri tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 14

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Karakterlere Dair Merakının Nedenleri

Merak Türleri	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencileri
Bilimsel	40
Duygusal	7
Sıra dışı	8
Önemli	34
Deneyimsel	8
Sosyal	6

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri tarafından verilen cevaplara bakıldığında, en çok merak edilen tarihi karakteri merak etme nedeninin bilimsel merak olduğu görülmüştür. Bunu önemli merak takip etmektedir.

4.10. Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Olaylara Dair Merakının Nedenleri

Bu başlıkta Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi olaylara dair merakının nedenleri tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 15

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Olaylara Dair Merakının Nedenleri

Merak Türleri	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencileri
Bilimsel	58
Duygusal	8
Sıra dışı	12
Önemli	17
Deneyimsel	7
Sosyal	0

Verilen cevaplara bakıldığında bilimsel merakın ağırlıkta olduğu, önemli merakında onu takip ettiği görülmektedir. Bunu sırasıyla sıra dışı, duygusal, deneyimsel ve sosyal merak olmuştur.

4.11. Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Dönemlere Dair Merakının Nedenleri

Bu kısımda Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi dönemlere dair merakının nedenleri tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 16

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Dönemlere Dair Merakının Nedenleri

Merak Türleri	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencileri
Bilimsel	48
Duygusal	9
Sıra dışı	9
Önemli	28
Deneyimsel	6
Sosyal	1

Öğrenciler tarafından cevaplar incelendiğinde çoğunluk olarak bilimsel merakın ağırlıkta olduğu görülmüştür.

Öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi dönemlere dair merakının nedenlerine bakıldığında ikinci sırada önemli merak olduğu görülmektedir.

4.12. Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Mekânlara Dair Merakının Nedenleri

Bu başlık altında Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi mekânlara dair merakının nedenleri tablo haline getirilerek sunulmuştur.

Tablo 17

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin En Çok Merak Edilen Tarihi Mekânlara Dair Merakının Nedenleri

Merak Türleri	Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencileri
Bilimsel	42
Duygusal	5
Sıra dışı	13
Önemli	22
Deneyimsel	16
Sosyal	2

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri tarafından verilen cevaplara bakıldığında, en çok merak edilen tarihi mekânları merak etme nedeni olarak bilimsel

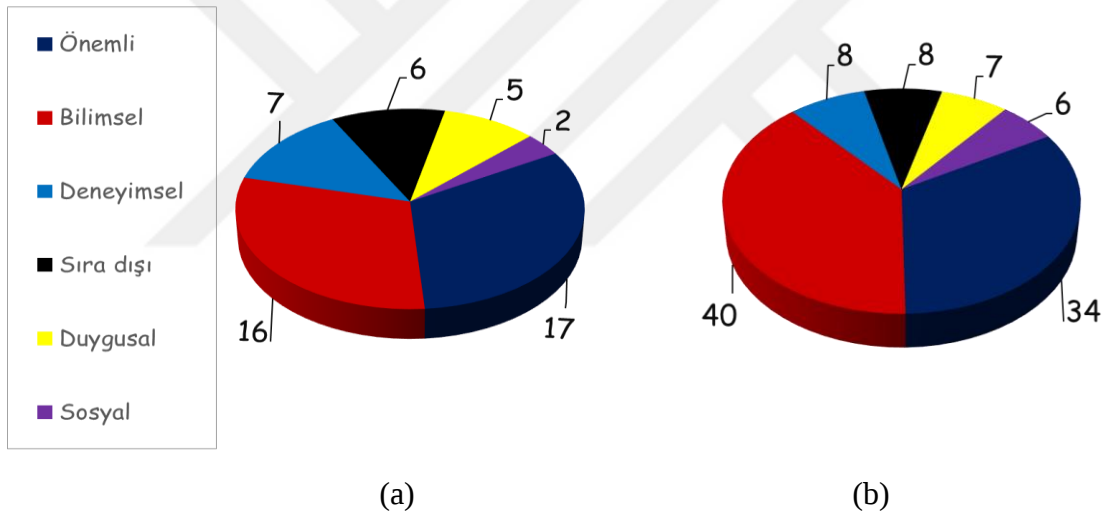
merak olduğu görülmüştür. Diğerleri sırasıyla önemli, deneyimsel, sıra dışı, duygusal ve sosyal meraktır.

4.13. Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri ve Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü Öğrencilerinin Tarihe Dair Merak Nedenlerinin Karşılaştırılması

Bu başlık altında Tarih Eğitimi Bölümü Öğrencileri ve Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin tarihe dair merak nedenlerinin karşılaştırılması verilmiştir.

4.13.1. Tarihi Karakteri Merak Etme Nedenleri

Tarih Eğitimi Bölümü ve Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi karaktere ilişkin cevapları karşılaştırmalı olarak Şekil 2’de gösterilmiştir.

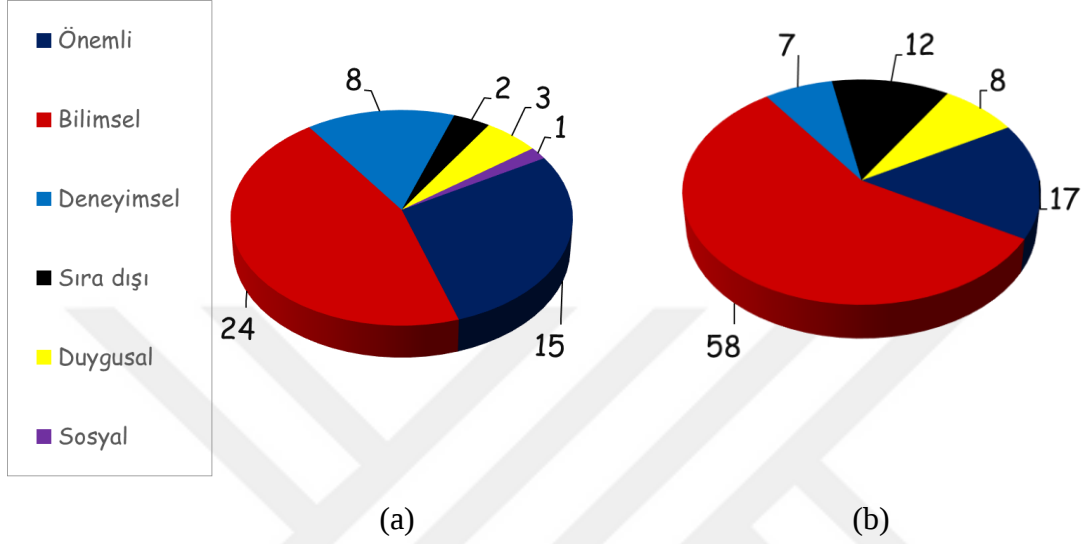
Şekil 2 En çok merak edilen tarihi karakterlere dair merakın nedenleri
[(a) Tarih Eğitimi Bölümü, (b) Pedagojik Formasyon Eğitimi alan öğrenciler]

Tarih Eğitimi Bölümü öğrencileri tarafından verilen cevaplara bakıldığında, en çok merak edilen tarihi karakteri merak etme nedeninin *önemli merak* olduğu görülmüştür. Bunu bilimsel merak izlemektedir.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri tarafından verilen cevaplarda ise en çok merak edilen tarihi karakteri merak etme nedeninin *bilimsel merak* olduğu görülmüştür. Bunu önemli merak takip etmektedir.

4.13.2. Tarihi Olayları Merak Etme Nedenleri

Tarih Eğitimi Bölümü ve Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi olaylara ilişkin cevapları karşılaştırmalı olarak Şekil 3'te gösterilmiştir.

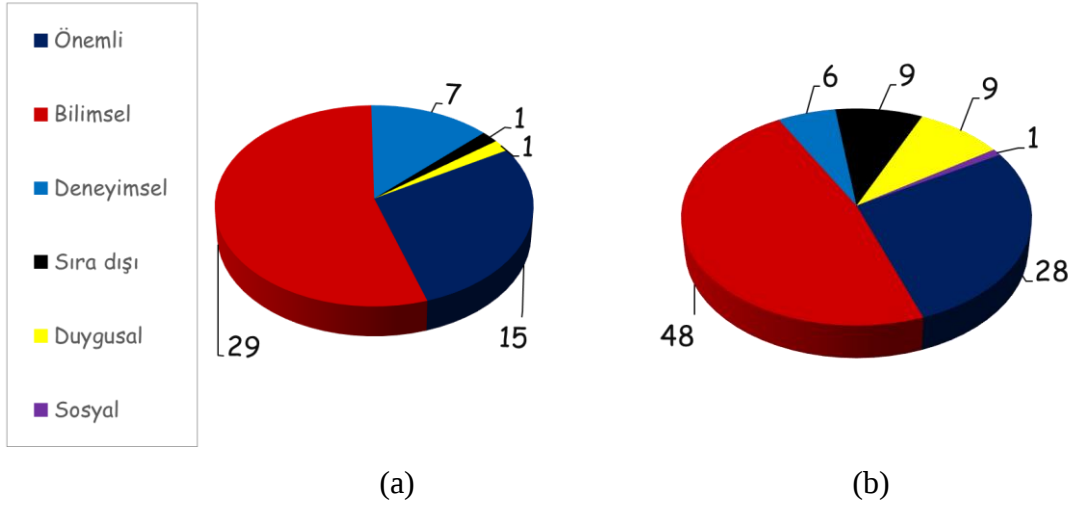
Şekil 3 En çok merak edilen tarihi olaylara dair merakın nedenleri [(a) Tarih Eğitimi Bölümü, (b) Pedagojik Formasyon Eğitimi alan öğrenciler]

Tarih Eğitimi öğrencileri tarafından cevaplar incelendiğinde çoğunluk olarak *bilimsel merakın* ağırlıkta olduğu görülmüştür. İkinci sırada ise *önemli merakın* olduğu görülmektedir.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri tarafından verilen cevaplara bakıldığında ise aynı şekilde *bilimsel merakın* ağırlıkta olduğu, *önemli merakında* onu takip ettiği görülmektedir.

4.13.3. Tarihi Dönemleri Merak Etme Nedenleri

Tarih Eğitimi Bölümü ve Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi dönemlere ilişkin cevapları karşılaştırmalı olarak Şekil 4'te gösterilmiştir.

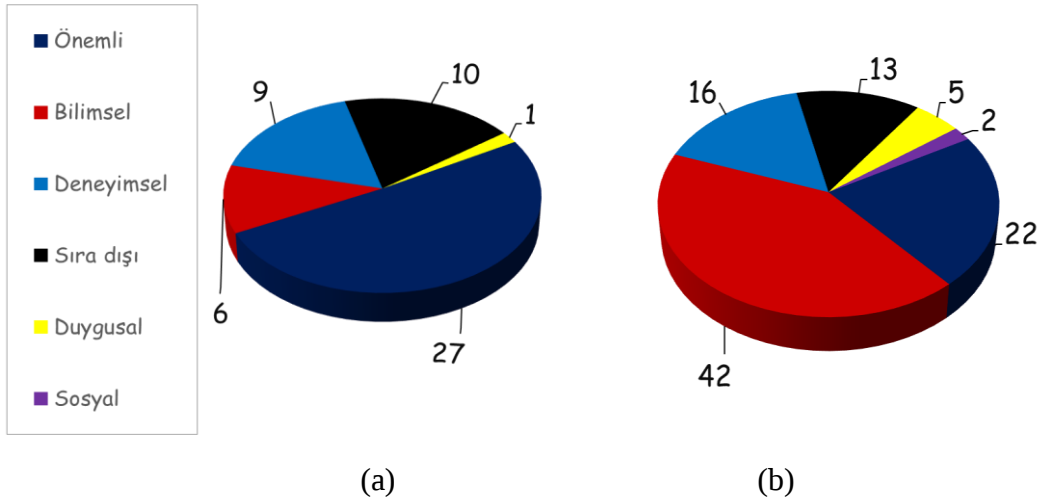
Şekil 4 En çok merak edilen tarihi dönemlere dair merakın nedenleri
 [(a) Tarih Eğitimi Bölümü, (b) Pedagojik Formasyon Eğitimi alan öğrenciler]

Tarih Eğitimi öğrencileri tarafından verilen cevaplara bakıldığında *bilimsel merakın* ağırlıkta olduğu, önemli merakında onu takip ettiği görülmektedir.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri tarafından verilen cevaplar incelendiğinde çoğunluk olarak *bilimsel merakın* ağırlıkta olduğu görülmüştür. İkinci sırada ise önemli merak olduğu görülmektedir.

4.13.4. Tarihi Mekânları Merak Etme Nedenleri

Tarih Eğitimi Bölümü ve Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencilerinin en çok merak edilen tarihi mekânlara ilişkin cevapları karşılaştırmalı olarak Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5 En çok merak edilen tarihi dönemlere dair merakın nedenleri
 [(a) Tarih Eğitimi Bölümü, (b) Pedagojik Formasyon Eğitimi alan öğrenciler]

Tarih Eğitimi öğrencileri tarafından cevaplara göre en çok merak edilen tarihi mekânları merak etme nedeni olarak *önemli merak* türünün önde geldiği görülmüştür. Bunu sıra dışı merak ve deneyimsel merak izlemektedir.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri tarafından verilen cevaplara bakıldığında, en çok merak edilen tarihi mekânları merak etme nedeninin *bilimsel merak* olduğu görülmüştür. Diğerleri sırasıyla önemli, deneyimsel, sıra dışı, duygusal ve sosyal meraktır.

4.14. Tarih Merakının Sınıflandırılmasına Dair Öğrenci Görüşleri

Burada Tarih Merakının Sınıflandırılmasında öğrencilere ait görüşlere yer verilmiştir.

4.14.1. Bilimsel Merak

4.14.1.1. İkilemsel Merak

İkilemsel meraka dair örnek katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

- Bazı kesimlerin bu tarihi şahsiyeti sevip bazı kesimlerin ise bu şahsiyetten nefret etmesi ve hatta kendisinin vefat etmesine rağmen arkasından beddua okumaları bu yüzden tüm gerçekleriyle iyi ve kötü yönlerini merak ediyorum. (İsmet İnönü)
- Oğuz Kağan olup olmadığını öğrenmek istiyorum. (Metahan)
- Oldukça tartışmalı bir padişah olan II. Abdülhamid'i merak ediyorum. (II. Abdülhamid)
- Hakkında söylenen olumlu olumsuz çok fazla şey var. Bunların hangileri doğru hangileri yanlış merak ediyorum. (II. Abdülhamid)

4.14.1.2. Sebep ve Sonucu Merak

Sebep ve sonucu merakla ilgili katılımcı görüşleri şöyle örneklendirilebilir:

- O dönemde yeniçerilere bunun nasıl yapıldığını ve arkasında yatan gerçek sebepleri merak ediyorum. (Vaka-i Vakvakiye)
- Tarih derslerinde Cem Sultan yeteri kadar anlatılmamaktadır. Anlatıldığında ise hep eksiklikler kalıyor aklımda. Cem Sultan'ı daha iyi ayrıntılarıyla öğrenmek isterdim. (Cem Sultan)

- Çünkü hakkında ne kadar kitap okusak ta tam bilgiye ulaşabildiğime inanmıyorum. (Mustafa Kemal Atatürk)

4.14.1.3. Nasılı (Süreç) Merak

Nasılı (Süreç) merakla ilgili örnek katılımcı görüşleri şunlardır:

- Türklerin bu savaşa birlikte Anadolu'ya girdikleri için buna dayanarak bu dönemde nasıl koşullar altında savaşa girildiğini ve girdikleri yerleri nasıl ve ne şekilde Türkleştirdiklerinin merak ediyorum. (Malazgirt Savaşı)
- Millî Mücadele döneminde verdiği mücadelelerle halkı bilinçlendirmiştir. Bu süreçte zarfında başına gelen zorluklarla nasıl başa çıktığını öğrenmek isterdim. (Mustafa Kemal Atatürk)
- İstanbul'un Fethi'nde fetih için yapılan planların nasıl hazırlandığını öğrenmek isterdim. (İstanbul'un Fethi)
- Bir kadının içinde bulunduğu duruma nasıl bu şekilde soğukkanlılıkla karşı koyduğunu merak ediyorum. (Nene Hatun)
- Kendisinde bulunan liderlik sırları nasıl bir karizmaya sahip olduğuyla birlikte kitleleri nasıl peşinden sürükleyebildiği. (Adolf Hitler)
- Çünkü bu savaşta ne kazanan var ne kaybeden var. O dönemde bu savaş nasıl son buldu, nasıl uzlaşma sağlandı? (Kadeş Savaşı)

4.14.1.4. Gerçeği Merak

Gerçeği meraka dair ilgili katılımcı görüşleri şu şekildedir;

- Nasıl oldu da Osmanlı'da eğitim almış bir kişi bu kadar vahşileşebildi. Gerçeği merak ediyorum. (Kazıklı Voyvoda Olayı)
- Ankara Savaşını ve sonrasını merak ediyorum. Bu konu tam olarak aydınlatılmış değil ve yanlış. Bu nedenle bu olayın gerçek yüzünü merak ediyorum. (Ankara Savaşı)

4.14.1.5. Olasılığı Merak

Olasılığı meraka ilişkin katılımcı görüş örnekleri şunlardır:

- Bu olay gerçekleşmemiş olsa idi Cengiz Han'ın büyük batı seferi nasıl bir şekil alırdı. Merak ettiğim bir konu olmuştur. (Otrar Olayı)

- Gerçekten isyan etti mi etmedi mi? Ya da öldürülmeseydi Osmanlı güçlü dönemine devam eder miydi? (Şehzade Mustafa'nın Öldürülmesi)

4.14.1.6. Belirsizliği Merak

Belirsizliği meraka dair görüşler aşağıda verilmiştir:

- Hakkında bilinen bilgilerin ne kadar doğru olduğunu öğrenmek istiyorum. Olaylar abartılıyor mu yoksa hakikaten de söylendiği kadar var mı? (Kazıklı Voyvoda)
- O devirdeki belirsizlik durumu ve tarihi bir kaydın olmaması. (Tarih Öncesi Dönemler)
- Bu dönem hakkında çok fazla bilgi yok dönem hakkında daha çok şey öğrenmek isterdim. (Osmanlı Kuruluş Dönemi)

4.14.1.7. Ayrıntıları Merak

Ayrıntıları merakla ilgili örnek görüş aşağıda verilmiştir:

- Yapılışının tam olarak açıklanamayışı ve o dönemin teknolojisi ile böyle bir yapının oluşturulmasının büyük bir gelişmişlik düzeyi göstermesinden dolayı ayrıntılarıyla öğrenmek istiyorum. (Mısır Piramitleri)

4.14.1.8. Karşılaştırmalı Merak

Karşılaştırmalı meraka dair örnek görüşler şu şekildedir:

- Çünkü Türk Tarihine ilişkin önemli temellerin atıldığı bir dönemdir. Kendinden önceki dönem ile sonraki dönemi çok rahat analiz edilebilen bir dönem. (Göktürk Dönemi)
- İstanbul'un fethine Türk Tarihi açısından bakıyoruz sadece Hristiyan dünyası neler hissetti acaba? (İstanbul'un Fethi)

4.14.1.9. Problem Çözücü Merak

Problem çözücü merakla ilgili görüş aşağıda verilmiştir:

- Mısır Piramitlerinin gizemini bir türlü çözemiyorum. (Mısır Piramitleri)

4.14.2. Duygusal Merak

4.14.2.1. Empatik Merak

Aşağıda empatik meraka yönelik örnek öğrenci görüşüne yer verilmiştir:

Çin Seddini nasıl bir korkuyla yaptı çok merak ediyorum. (Shih Huan-ti)

4.14.2.2. Sempatik Merak

Sempatik merakla ilgili görüş aşağıda verilmiştir:

- Düşüncelerini, hangi düşüncelerle yola çıkıp neler yaşayarak bu günleri hazırladığını ve onun döneminde yaşamının nasıl bir şey olduğunu merak ediyorum. (Mustafa Kemal Atatürk)

4.14.2.3. Antipatik Merak

Antipatik meraka dair örnek görüşler şunlardır:

- Bu konuyla ilgili çok farklı görüş olduğu ve tarihe pekte yakışmayacak iddialar olduğu için (Genç Osman'ın Öldürülmesi)
- Vakanın meydana geldiği ortam şartlarını tam olarak bilmek isterdim. Niçin engel olup olunamadığını, devletin bu kadar aciz bir durumda olup olmadığını tam anlamıyla öğrenmek isterim. (Vaka-i vakvakiye)
- Avrupa'nın o devirde kilisenin etkinliğinin ve dini sapkınlıklarının bireylerde bıraktığı izini, skolastik bir düşünceden sıyrılan Avrupa'nın büyük bir hızla zincirleri kırarak medenileşmesini merak ediyorum. (Orta Çağ)

4.14.3. Sıra dışı Merak

Sıra dışı merak ile ilgili görüşler şöyledir:

- Koca devlet nasıl tek bir yapıdan idare edilmiş gerçekten ilginç. (Topkapı Sarayı)
- Çemberli taşın yapılış aşamasını merak ediyorum. Yüzyıllardır nasıl ayakta durmayı başaracak bir yapının inşa edildiği kafamda soru işaretleri bırakıyor. (Çemberli taş)
- Türklerden korunmak amacıyla yapılmış. Yapımında kullanılan şeyler ne ki bu kadar sene ayakta kalabilmiş. Yani bugüne göre o günün teknolojisi daha gerideyken tarihi yapıların uzun yıllar sağlam kalışının sırlarını merak edişim. (Çin Seddi)

- 8 yılda devleti en parlak döneme nasıl hazır hale getirip, Kanuniye hazinesi dolu bir devlet nasıl bıraktı? (Yavuz Sultan Selim)

4.14.4. Önemli Merak

4.14.4.1. Keşfedilen (Önemli) Merak

Keşfedilen merakla ilgili görüşler şu şekilde verilebilir:

- Bütün dünyayı etkileyen bu savaşı daha yakından gözlemleyip sadece cephede değil cephe gerisinde de yaşanan olayları yakından görmeyi isterdim. (II. Dünya Savaşı)
- Dünyadaki tüm dengelerin alt üst olduğu tüm devletlerin güç gösterisi yaptığı bir dönem. (20.yüzyıl)
- Yakın tarihimizin en önemli olayı olarak görüyorum. Bu nedenle bu dönemle ilgili her ayrıntıyı öğrenmek istiyorum. (Kurtuluş Savaşı)

4.14.4.2. Aktarılan (Önemli) Merak

Aktarılan merakla ilgili görüşler şöyledir:

- Bizim için çok önemli bir savaş olduğu için. (Kurtuluş Savaşı)
- Türk tarihinin dönem noktası olduğu ve bir çağ açıp bir çağ kapatmış olması. (İstanbul'un Fethi)

4.14.5. Deneyimsel Merak

4.14.5.1. Romantik/Hayalci (Deneyimsel) Merak

Romantik/hayalci tarih merakını çağrıştıran katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

- Çok zeki biri olduğunu düşünüyorum. Onun çalışmalarıyla ilgili birebir konuşmak isterdim. (Fatih Sultan Mehmet)
- Erken yaşta ölmesine rağmen birçok yer fethetmiştir. Kendisiyle tanışmak bu başarısının sırrını öğrenmek isterdim. (Büyük İskender)
- Bizim için önemli olan savaşın aşamalarında bulunmak isterdim. (Kurtuluş Savaşı)

4.14.5.2. Realist/Gerçekçi (Deneyimsel) Merak

Gerçekçi tarih merakına dair örnekler şunlardır:

- Ayasofya'nın mimarisinden çok manevi havasının da farklı olduğunu düşünüyorum. O yüzden orayı görmek isterdim. (Ayasofya Camii)
- Mısır Medeniyetleri ilgimi çekiyor. Ve bu sebeple Mısır'ı, Piramitleri görmeyi çok istiyorum. (Piramitler)
- Mustafa Kemal'in doğduğu şehri ve Türk ulusunun şehitlerinin bulunduğu Çanakkale'yi görmek isterdim. (Çanakkale ve Selanik)

4.14.6. Sosyal Merak

“Sosyal meraka” dair ortaya çıkan görüşü şudur:

- Tarih derslerimizde sürekli ismi geçiyor. O yüzden merak ediyorum. (Halil İnalcık)

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

Tarih Eğitimi (Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi) öğrencileri tarafından *Tarih Öncesi Dönemler* en çok merak edilen konu olmuştur. En çok merak edilen tarihi karakter sorusu yöneltildiğinde ise Mustafa Kemal Atatürk ve Yavuz Sultan Selim isimleri verilmekle beraber diğer birçok isimden bahsedildiği görülmüştür.

Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümünden mezun ve Tarih Bölümünde halen öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri tarafından en çok merak edilen konunun ise *Osmanlı Yükselme Dönemi* olduğu görülmüştür. Fatih Sultan Mehmet ise en çok merak edilen padişah olmuştur.

Her iki öğrenci grubu tarafından siyasi karakter isimlerinin verilmesi olası ve beklenen bir sonuç olmuştur.

Karakter seçiminde özellikle Osmanlı Tarihi ve Türk Tarihinin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Çıkan sonucun Tarih Bölümü ve Tarih Eğitimi Bölümlerinde lisans eğitimi boyunca okutulan derslerin ve programlarının içeriğinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Altun'un (2014, 2016) çalışmalarında da benzer sonuçlara ulaşılmış Türk Tarihi ve Osmanlı tarihine ait karakter seçimleriyle bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlar örtüşmektedir.

Bu sonuçlara göre öğrenciler tarih açısından başarılı olarak nitelendirilen olayları daha çok merak etmektedir. Bunu tarih yazımının ve tarih öğretim programlarının bir eksikliği olarak görmek mümkündür. Her milletin tarihinde parlak zamanlar olduğu kadar, kötü zamanları da elbette ki olmuştur. Bu bağlamda gerçekleri göz önüne alarak, tarihi olduğu gibi objektif olarak aktarmak ise tarihinin üzerine düşen en büyük vazifedir (Ata, 1998).

Diğer bir sonuca baktığımızda ise Tarih Bölümü 4.sınıf öğrencilerinin (Gazi Üniversitesi'nde okudukları göz önüne alındığında) merak edilen dönem sorusuna verilen

cevaplardaki Ankara Savaşı yanıtı bize göstermektedir ki insanlar içinde bulundukları ve kendini bir parçası olarak hissettikleri coğrafyayı her yönüyle iyi tanımayı ve bilmeyi, kendi bölgesinde gezinmeyi, çevresine daha duyarlı olmayı amaçlamaktadır.

Verilen cevaplara binaen dizilerin ve sosyal medyanın da merak duygusunu ortaya çıkardığını görmekteyiz. Öğrenci görüşlerinden biri olan “Osmanlı Kuruluş dönemi popüler biz dizi izlediğim için merak ediyorum.” sözleri de bunu destekler niteliktedir. Öztaş, Anıl ve Kılıç (2013) tarafından yapılan çalışmada tarihî film ve tarihî dizilerin tarihe ilgiyi artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu tez çalışmasıyla paralellik göstermekte ve sonuçlar örtüşmektedir.

Öğrencilerin merak ettikleri olayları belirtirken duygusal yönlerinin etkili olduğu söylenebilir. Mesela merak ettikleri olaylardan biri Osmanlı Devleti’nin Yıkılış dönemidir. Nedeni ise “*Osmanlı yıkılış dönemini oldukça merak ediyorum. Bakıldığında o dönemi işlerken de üzülmiyorum değilim*” diye belirtilmesi bu durumu göstermektedir. Merak edilen konular içinde belirtilen, Kurtuluş Savaşı, İstanbul’un Fethi gibi olaylar da Türk tarihinde başarı ile anılan olaylar olmuştur. Öğrencilerin bu olayları merak ederek yazması ve yazarken de “...atalarımız...”, “...fethettiğimiz topraklar...” olarak bahsetmesi onların duygusal tercihinin ağır bastığının bir göstergesi olarak görmek mümkündür.

Bu sonuçlardan yola çıkarak, öğrenci görüşlerinde yer alan “...fethettiğimiz topraklar ...” ifadesindeki sahiplik ekinden hareketle sempatik merakın ortaya çıkmasında “sahiplenme” faktörünün öğrenci merakının üzerinde oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşmak olasıdır.

Bu tez çalışmasında ortaya çıkan diğer bir sonuç, tarihi karakter olarak kadınların tarihte kendine yer edinememiş olmasıdır. Yalnızca 3 öğrenci tarafından merak edilen karakter olarak kadın ismi yazılmıştır. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki bu kadın karakterleri yazan kişilerde yine kadın öğrenciler olmuştur. Bu da dikkat çeken diğer bir noktadır. Altun’un (2014) yaptığı çalışmada da bu bulguyu destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca Köse (2004) ve Alpargu ve Çelik’in (2016) çalışmaları da bu çalışmada ortaya çıkan sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Tarih öğretiminde siyasi tarihin önemli bir konusu olan savaşlardan bahsedilirken savaşlar sadece erkeklerin gerçeği olarak anlatılmıştır. Başka bir bakış açısıyla bakıldığında erkekler savaşta iken geride kalan kadınlar çocuklarının bakımı, ev ekonomisinin yükünü tek başlarına omuzlamışlardır. Siyasi olayları yalnızca erkeklerin hikâyesi olarak dinleyen öğrencilerin, üzerindeki etkileri de elbette farklı olmaktadır. Kahraman erkeklerin

hikâyesini dinleyen erkek öğrenciler, kendilerini bir kahraman erkeğin yerine koymakta hiç zorluk yaşamazken, kız öğrencilerin dünyalarında savaşlarda veya vatan savunmasında kadınlara dair herhangi bir düşünce oluşması ihtimalide oldukça düşüktür. Tarih ders kitapları ise geleneksel tarih yazıcılığının etkisinde kalarak erkek merkezli tarihi konu alırken kadın tarihine dikkat çekmeyi ihmal etmişlerdir. Oysa Türk tarihine bakıldığında azımsanmayacak kadar çok sayıda kahraman, savaşçı ve vatansever kadın bulunduğu inkâr edilemez bir gerçektir (Koca ve Günay, 2017).

Çakır (2001) ise bu görüşleri destekler nitelikte tarih yazıcılığının konusunun erkeklerden oluştuğunun, öznesinin ise erkekler olduğunu belirtmiştir. Tarihi ise “Kadınların olmadığı, kahramanlık destanlarında ve savaş alanlarında kadın seslerinin hiç yankılanmadığı binaların tarihi” olarak tanımlamıştır (Çakır 1996, s.223). Buna dayanarak şu söylenebilir ki kadınlar hiçbir zaman tarihte özne konumunda kendilerini bulamamış her zaman ikinci plana itilmiştir. “Gerda Lerner, 1979’da eğer geçmiş kadınların tanımladığı değerler ile düzenlenseydi ve tarihe kadın bakış açısıyla bakılsaydı bildiğimiz tarihin tamamıyla farklı bir ışık altında görüneceğini” söylemiştir (Lerner’den aktaran Berktaş 2001, s.279).

Tabi ki yalnızca görmezden gelinen kadınlar değildir. Tarih, hayatın birçok alanına dokunmuştur. Burada düşünülecek nokta, tarihin siyasi ve askeri boyutları dışında merak ettiği bir tarihi konu olmayan bir öğretmenin öğrencilerinin tarihe merak duymasını nasıl sağlayabileceğidir.

Sonuçlara bir bütün olarak bakıldığında tarihte merak edilen konuların siyasi tarihi konular olmasının tarih öğretiminin odak noktasının siyasi olaylar olması gerek ders kitaplarında gerekse tarih ders programlarında savaş ve daha çok yönetim konularına ağırlık verilmesinin bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Elbette bu sonuçlar öğretmen adaylarının tarihin ekonomik, sanatsal, bilimsel, kültürel, sosyal vb. yönlerini merak etmedikleri anlamına gelmemektedir. Daha çok siyasi tarihe yoğunlaşmış bir tarih öğretiminde, öğretmen adaylarının diğer tarihi konulara yönelik muhtemel meraklarının sönebileceği unutulmamalıdır. Tekeli (1998:207) bu konulara ilginin görece düşükliğini, “*tarih derslerinde kullanılan Osmanlı Tarihi anlatısının kurgusal özelliklerinin yarattığı duygularda aramak gerekir*” şeklinde yorumlamıştır.

Unutulmamalıdır ki, “Yapılandırmacı Anlayış’a uygun bir eğitim-öğretim üçlü sacayağını, programlar, kitaplar ve işin ruhunu kavramış öğretmenler oluşturmaktadır. Bu noktada öğretmenlere düşen görevler de mutlaka vardır. Öğretmenler, farklı bakış açılarının sınıfta

ifade edilmesine fırsat vermeli, öğrencilere tarihsel anlatının ne olduğu, nasıl oluşturulduğu ve hangi amaçla yazıldığı öğretilmeli, öğrenciler ile diyaloga dayalı bir iletişim kurulmalı, sürdürülmeli ve öğrencilere geçmişin inşasında dilin nasıl kullanıldığı öğretilmelidir. Zira hayatımızın içindeki her konunun tarihle bağlantısı vardır ve bu nedenle de her öğrenci tarihte kendi yaşamına yakın bir şeyler bulabilir ve bunları merak edebilir.

Tarihi merak açısından bakıldığında ise Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Tarih Bölümü öğrencileri ve Tarih Eğitimi öğrencilerinin cevapları karşılaştırıldığında her iki öğrenci grubunda da kapsam olarak oldukça geniş olan bilimsel merakın ağırlıkta olduğu görülmüştür. Önemli merakın ise bilimsel merakın ardından ikinci sırada yer aldığı gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak çağdaş bir tarih öğretimi için yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun program ve kitapların hazırlanması ve öğretmenlerin de bu anlayış ile eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Acun, N., Kapıkıran, Ş. & Kabasakal, Z. (2013). Merak ve keşfetme ölçeği II: Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(31), 74-85.
- Ahonen, S. (2005). Historical consciousness: a viable paradigm for history education? *Curriculum Studies*, 37(6), 697-707
- Akça-Berk, N. ve Gültekin, F. (2011). The topics that students are curious about in the history lesson. *WCES-2011, Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15 (2011), 2785–2791.
- Akgül, S. & Özdilek, Ç. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinin meraklılık düzeylerinin araştırılması (Kütahya İli örneği). *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (41).
- Akkoyunlu, B. (2008). *Bilgi okuryazarlığı ve yaşam boyu öğrenme*. 8. Uluslararası Eğitim Teknolojisi Konferansında Sunulan Bildiri.
- Alpargu, M. ve Çelik, H. (2016). Türkiye’de güncel tarih ders kitaplarında kadın tarihinin yeri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(2), 131-144.
- Altun, A. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının tarih merakına yönelik bir inceleme. *Route Educational and Social Science Journal*, 1(3), 16-32.
- Altun, A. (2016). Tarih merakına yönelik bir inceleme: Fen-Edebiyat Fakültesi (AİBÜ) Tarih Bölümü öğrencilerinin tarihe dair merakları. *Turkish History Education Journal*, 5(2), 390-436.
- Altunay-Şam, E. (2007). Amasya eğitim fakültesinde farklı bölümlerde okuyan öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutumları. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 1-19.
- Andraess, E. (1939). *Çocuğa uygun tarih tedrisatı* (Çev. Kemal Kaya). İstanbul: Tan.

- Ata, B. (1998). *Tarih öğretimine bilimsel problem çözme yönteminin uygulanmasına yönelik bir model*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ata, B. ve Keçe, M. (2014). Öğrencilerin tarih okuryazarlığı düzeylerini etkileyen faktörler: öğretmen görüşlerine dayalı nitel bir çalışma. *Turkish History Education Journal*, 3(2), s. 1-23.
- Barker, B. (2002). Values and practice: History teaching 1971- 2001. Alan McCully & Cliff O'Neill (Eds.), *Values in history teacher education and research* içinde (ss. 30-44). Lancaster: History Teacher Education Network in Association with St Martin's College.
- Barton, K.C. & McCully, A.W. (2005). History, identity, and the school curriculum in Northern Ireland: An empirical study of secondary students' ideas and perspectives. *Journal of Curriculum Studies*, 37(1), 85-116.
- Barton, K.C. (2001). You'd be waiting about the past: Social context of children's historical understanding in Northern Ireland and the USA. *Comparative Education*, 37(1), 89-106.
- Barton, C. K. (2005). Tarihte Birinci Elden kaynaklar: Efsaneleri / Mitleri Aşmak (Çev. Yasin Doğan). *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (5), 1407-1426.
- Barton, K.C. (2008). *Research on students' ideas about history*. (Eds. Levstik, L.S. & Tyson, C.A.). In *The Handbook of Research in Social Studies Education*, New York: Routledge.
- Bayraktar, B. (2002). "Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bağlamında İçerik Açısından Tarih Dersleri ve Bu Konuda Öğrenci Yaklaşımlarının Bir Değerlendirmesi", Buca Sempozyumu, İzmir.
- Berktaş, F. (2001). Kadın tarihi: Yeni bir gelecek için geçmişi geri almak. *Cogito*, 29(Güz), 270-282.
- Berlyne, D. E. (1978). Curiosity and learning. *Motivation and Emotion*, 2, 97-175.
- Brophy, J. & VanSledright, B. A. (1997). *Teaching and learning history in elementary schools*. New York: Teachers College.

- Çakır, S. (1996). *Tarih içinde görünürlükten kadınların tarihine: Türkiye’de kadın tarihini yazmak*. içinde Kadın Araştırmalarında Yöntem (Editörler: Çakır, S. ve Akgökçe, N). İstanbul: Sel.
- Çakır, S. (2001). Tarih yazımında kadın deneyimlerine ulaşma yolları. *Toplumsal Tarih*, 1, 38-45.
- Coşkun, Y.D. ve Demirel,M., (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 108-120.
- Crozier, B. (2000). Historical sensibility.
http://www.museumandhistoryservices.com/uploads/2/6/4/1/26419499/historical_sensibility_-_final.pdf adresinden 11 Mart 2018’de alınmıştır.
- Dain, P. (2000). *The historical sensibility*. The Library & Culture, 35(1), 240-243
- Day, H. I. (1971). *The measurement of specific curiosity*. (Eds. H. I. Day, D. E. Berlyne, & D.E. Hunt). In *Intrinsic Motivation*. Toronto: Holt, Rinehart and Winston of Canada.
- Day, H.I. (1982). Curiosity and the interested explorer. *Nonprofit Management Leadership*, 21, 19-22.
- Demirel, M. & Coşkun, Y.D. (2009). Üniversite öğrencilerinin meraklılık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(18), 111-134.
- Demircioğlu, İ. H. (2014). “Türkiye’de Tarih Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. *Yeni Türkiye*, s.1176-1186.
- Dinç, E. (2010). “Tarih bilinci açısından tarih öğretiminin amaçları” M. Safran (ed.) *Tarih nasıl öğretilir? Tarih öğretmenleri için özel öğretim yöntemleri* içinde. 70-76. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.
- Dönmez, C., & Yeşilbursa, C., C. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Tarih Algısı. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 34(3): s.415-436
- Edelman, S. (1997). *Curiosity and exploration*. California State University, Northridge.
- Egan, K. (2010). *Eğitimli zihin: Bilişsel araçlar anlama süreçlerimizi nasıl şekillendirir?* (Çev. Filiz Keser) Ankara: Pegem Akademi.
- Eğitim Terimleri Sözlüğü (1974) Ankara:TDK

- Er Tuna, Y. (2014). *Ortaöğretim öğrencilerinin bazı tarihsel olaylardan hareketle tarihsel önem kavramına ilişkin algı ve görüşleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Friesen, G. ve Northrup, M. D. (2009). *Variations on the theme of remembering: a national survey of how Canadians use the past*. Journal of the Canadian Historical Association, 20(1), 221-248
- Fulcher, K. H. (2004). *Towards measuring lifelong learning: the curiosity index*. Unpublished doctoral dissertation, James Madison University, Department of Graduate Psychology, USA.
- Gasset, O. (1998). *Tarihsel bunalım ve insan*. (çev. N. G. Işık). İstanbul: Metis Yayınları.
- Gerber, O. (2009). *Curiosity, exploration, and strategies for dealing with uncertainty amongst psychologists-in-training*. Nelson Mandela Metropolitan University, ZA.
- Grant, S. G. (2001). It's just the facts, or is it? Teachers' practices and students' understandings of history. *Theory and Research in Social Education*, 29(1), 65–108.
- Gray, M. (2005). Dilemmas of international social work: paradoxical processes in indigenisation, universalism and imperialism. *International Journal of Social Welfare*, 14(3), 231-238.
- Güngör, E. (1993). *Sosyal meseleler ve aydınlar*. İstanbul:Ötüken Neşriyat.
- Harrison, S. H., Sluss, D. M. & Ashforth, B. E. (2011). Curiosity adapted the cat. The role of trait curiosity in newcomer adaptation. *Journal of Applied Psychology*, 96(1), 211-220.
- İskender, P. (2007). Öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 631-638.
- Kang, M., J.H. Ming., Krajchich, I. M., Loewenstein, G., McClure, S.M., Wang, J.T. & Camerer, C.F. (2006). *The hunger for knowledge: Neural correlates of curiosity*. The Southern California Innovation Project.
- Karabağ, G. (2003). *Öğretilebilir ve Bilişsel bir beceri olarak tarihi empati* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kashdan, T. B. & Fincham, F. D. (2004). *Facilitating curiosity: A social and self regulation perspective for scientifically based interventions*. (Eds. P. A. Linley ve S. Joseph.). In *Positive Psychology in Practice*. NJ: John-Wiley and Sons, Inc.
- Kashdan, T. B. & Silvia, P. J. (2009). *Curiosity and interest: The benefits of thriving on novelty and challenge*. (Eds. C. R. Synder ve S. J. Lopez.). In *Oxford Handbook of Positive Psychology*, 367-375. USA: Oxford University.
- Kaya, R. & Demirel, M. (2008). Lise 3. sınıf öğrencilerinin tarih derslerindeki ilgi alanları: Erzurum örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 163-177.
- Keçe, M. (2015). Türkiye’de tarih öğretim programlarında tarih okuryazarlığı becerileri: *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)* 5(13), 94 – 121.
- Kılıçbay, M.A. (1999). Osmanlıya requiem. *Düşünen Siyaset*, 7(8), 11-14.
- Koca, E. & Günay, N. (2017). Tarih eğitimi bölümü ile pedagojik formasyon alan tarih bölümü öğrencilerinin merak ettikleri tarih konularının karşılaştırılması. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 85-99.
- Kohlmeier, J. (2005). The impact of having ninth-graders “do history.” *The History Teacher*, 38, 499–524.
- Köse, M. (2004). *Tarih öğretiminde kadın ve türk kadını imajı*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Köymen, Ü. (2002). Güdüleyici öğrenme. A, Şimşek(Ed.), *Sınıfta demokrasi içinde* Ankara: *Eğitim-Sen Yayınları*. (s.111-146).
- Lévesque, S. (2003). Bin laden is responsible; it was shown on tape: Canadian high school students’ historical understanding of terrorism. *Theory and Research in Social Education*, 31(2), 174-202.
- Schmitt, F., & Lahroodi, F. (2008) The epistemic value of curiosity. *Journal of Educational Theory*, 58, (2),125-148.
- Levstik, L.S. & Groth, J. (2002). Scary thing, being an eighth grader: Exploring gender and sexuality in a middle school U.S. history unit. *Theory & Research in Social Education*, 30(2), 233-254.
- Levstik, L.S. (2011). *Learning history*. (Eds. Mayeris, R.E. & Alexander, P. A.) In *Handbook of research on learning and instruction*, New York: Routledge.

- Litman, J. A. & Spielberg, C. D. (2003). Measuring epistemic curiosity and its diversive and specific components. *Journal of Personality Assessment*, 80(1), 75-86.
- Loewenstein, G. (1994). The psychology of curiosity: A review and reinterpretation. *Psychological Bulletin*, 116(1), 75-98.
- Loewy, E. H. (1998). Curiosity, imagination, compassion, science, and ethics: do curiosity and imagination serve a central function? *Health Care Analysis*, 6, 288-294.
- Lorenz, W. (2010). Historical consciousness in youth work and adult education. *Social work & Society*, 8 (1), 32-45.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2009). *Ortaöğretim 11. Sınıf tarih dersi öğretim programı*. Ankara: MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Maw, W. H. & Maw, E. W. (1961). Nonhomeostatic experiences as stimuli of children with high curiosity. *California Journal of Educational Research*, 12(2), 57-61.
- Maw, W. H. & Maw, E. W. (1968). Self-Appraisal of curiosity. *Journal of Educational Research*, 61(10), 462-465.
- McCrae, R. R. (1996). *Social consequences of experiential openness*. *Psychological Bulletin*, 120(3), 323-337.
- McCrae, R. R. & Costa, P. T. Jr. (1999). *A five-factor theory of personality*. (Eds. L. A. Pervin ve O. P. John.). In *Handbook of Personality*, (139-153). New York: Guilford.
- McReynolds, P., Acker, M. & Pietila, C. (1961). Relation of object curiosity to psychological adjustment in children. *Child Development*, 32(2), 393-400.
- Nichol, J. Tarih Öğretimi, (Çev. Mustafa Safran), Londra 1991.
- Noone, S. M. (1994). *Mandatory versus voluntary adult learners: Implications for trainers*. Unpublished Doctoral Dissertation, Oregon State University, USA.
- Ortaylı, İ. (2008). *Tarihimiz ve biz*. İstanbul: Timaş yayınları.
- Özçelik, E. & Yıldırım S. (2002). *Web destekli öğrenme ortamlarında bilişsel araçların kullanımı: bir durum çalışması*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Uluslararası Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu. 23-25 Mayıs, Eskişehir
- Öztaş, S., Anıl, N. & Kılıç, B. (2013). Tarihî film veya tarihî dizilerin tarihe ilgiyi artırmada etkisine ilişkin myo öğrencilerinin görüşleri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 3(4), 107-120.
- Pearson, P. H. (1970). Relationships between global and specific measures of novelty seeking. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 34, 199-204.

- Reio, T.G. (1997). *Effects of curiosity on socialization-related learning and job performance in adults*. Unpublished Doctoral Dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University, USA.
- Rüsen, J. (1993). *The Development of Narrative Competence in Historical Learning: An Ontogenetic Hypothesis Concerning Moral Consciousness*, P. Duvenage.,(Ed.). Studies in Metahistory. Pretoria, HSRC.
- Rüsen, J. (2001). *What is historical consciousness? - a theoretical approach to empirical evidence*. Paper presented at Canadian Historical Consciousness in an International Context: Theoretical Frameworks, University of British Columbia, Vancouver, BC.
- Safran, M. (1993). Değişik öğrenim basamaklarında tarih dersine ilişkin tutumlar üzerine bir araştırma. *Eğitim Dergisi*, 4, 35-40.
- Safran, M. (2006). *Tarih eğitimi: Makale ve bildiriler*. Ankara: Gazi.
- Safran, M. (2008). *Türkiye’de tarih eğitimi ve öğretimi. 21. yüzyılda kimlik, vatandaşlık ve tarih eğitimi*. (Editörler: Safran, M. ve Dilek, D.) (1. Baskı). İstanbul: Yeni İnsan.
- Schmitt, F. & Lahroodi, F. (2008). The epistemic value of curiosity. *Journal of Educational Theory*, 58(2), 125-148.
- Shi, H. ve Masao, M. (2007). Historical consciousness in Hu Shi ve Maruyama Masao. In N. Takahiro. (Ed.), *The Chinese Turn in Philosophy*, (pp.83-104). Tokyo: UTCP.
- Silvia, P. J. (2008). Appraisal components and emotion traits: Examining the appraisal basisof trait curiosity. *Cognition and Emotion*, 22, 94-113.
- Şirin, N. (2007). Bir merakın peşinden sürüklenmek. *Çoluk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, (70), 6-7.
- Spongberg, M. (2002). *Writing women’s history since the renaissance*, New York: Palgrave, Macmillan.
- Stern, D.N. (1973). *The interpersonal world of the child*. New York: Basic.
- Türk Dil Kurumu Ana Sayfası. (2018)” TÜRK DİL KURUMU. Erişim Tarihi 2 Nisan 2018. <http://www.tdk.gov.tr/>.
- Tekeli, İ. (1998). *Tarih bilinci ve gençlik, karşılaştırmalı avrupa ve türkiye araştırması*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt.

Ünal, H. (2005). *The influence of curiosity and spatial ability on preservice middle and secondary mathematics teachers' understanding of geometry*. Unpublished Doctoral Dissertation, The Florida State University, College Of Education, USA.

- Wickberg, D. (2007). *What is the history of sensibilities? on cultural histories, old and new*. The Journal of American Historical Review, 113(3), 661-684.
- Wohlwill, J.F. (1987). *Introduction*. (Eds. Görlitz, D. & Wohlwill, J.F.). In: Curiosity, imagination and play, Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Yıldırım, A. & Şimsek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, Ö. (2003). Türkiye’de Tarih Öğretiminin Sorunları ve Çağdaş Çözüm Önerileri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15,(2), 181-190.
- Yin, R. K. (1984). *Case study research: design and methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Zuckerman, M. (1979). *Sensation seeking: Beyond the optimal level of arousal*. New York: Lawrence Erlbaum.

EKLER

EK-1. Ölçek Kullanım İzni

Sayın Eda Koca,

Tarih merakına yönelik yürütmekte olduğum gömülü teori araştırmasında kullanmış olduğum görüş formunu aynen ya da gerekli gördüğünüz değişiklikleri yaparak kullanabilirsiniz. Çalışmanızda başarılar dilerim. 29.11.2016

Yrd. Doç. Dr. Adnan ALTUN

Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı

Öğretim Üyesi

EK-2. Tarih Merakı Görüşme Formu

TARİH MERAKI GÖRÜŞME FORMU

Sayın öğretmen adayı,

Bu uygulama siz öğretmen adaylarının ‘**PEDAGOJİK FORMASYON ALAN TARİH BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ İLE EĞİTİM FAKÜLTESİ TARİH EĞİTİMİ BÖLÜMÜ 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TARİHE DAİR MERAKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**’ konulu bir yüksek lisans tezinin veri toplama aşamasıdır.

Elde edilen veriler, etik ilkeler dâhilinde bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Bundan dolayı lütfen yanıtlarınızın içten ve doğru olmasına ve boş soru bırakmamaya özen gösteriniz.

Tamamını cevaplamak için 15 dakika ayırmanız yeterli olacaktır.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Eda KOCA

Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

CİNSİYETİNİZ : 1- BAY () 2- BAYAN ()

BÖLÜMÜNÜZ:

SINIFINIZ : 1 () 2 () 3 () 4 () 5 ()

OKUDUĞUNUZ/MEZUN OLDUĞUNUZ ÜNİVERSİTE:

MEZUNİYET YILINIZ:

TARİHLE İLGİLİ OLARAK EN ÇOK NELERİ MERAK EDİYORSUNUZ?

- Merak ettiğiniz tarihî kişi:.....(Merak etme **nedeninizi** aşağıya yazınız.)

- Merak ettiğiniz tarihî olay:.....(Merak etme **nedeninizi** aşağıya yazınız.)

- Merak ettiğiniz tarihî dönem/zaman.....(Merak etme **nedeninizi** aşağıya yazınız.)

- Merak ettiğiniz tarihî mekân (coğrafi bölge, şehir, tarihî bina vb.).....
(Merak etme **nedeninizi** aşağıya yazınız.)

- Tarihle ilgili olarak başka neyi merak ediyorsunuz?
 - Merak ettiğiniz konu:.....
 - **Neden** bunu merak ettiğinizi aşağıda açıklayınız.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..